

Sufinancira
Europska unija

Program
ZA RIBARSTVO
I AKVAKULTURU

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA U RIBARSTVU LAGUR-A
MALO MISTO
ZA RAZDOBLJE 2021. – 2027.**

Drvenik, listopad 2025

Izmjena #3

Sadržaj

1. OPIS GEOGRAFSKOG PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRSR.....	1
1.1. Osnovne geografske značajke područja LAGUR-a Malo misto	1
1.1.1. Geografski obuhvat LAGUR-a.....	1
1.1.2. Geomorfološke i klimatske značajke na području LAGUR-a	3
1.1.2.1. Geomorfološke značajke	3
1.1.2.2. Klimatske značajke.....	3
1.1.3. Kulturno-povijesna i prirodna baština na području LAGUR-a	4
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština na području LAGUR-a	4
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAGUR-a	4
1.1.4. Stanje infrastrukture na području LAGUR-a.....	5
1.1.4.1. Društvena infrastruktura	5
1.1.4.2. Komunalna infrastruktura.....	6
1.1.4.3. Ribarska infrastruktura	7
1.1.4.4. Infrastruktura za skladištenje i preradu	8
1.2. Gospodarske značajke područja LAGUR-a Malo misto	8
1.2.1. Ribarstvo i akvakultura.....	8
1.2.1.1. Područja djelovanja ribara i uzgajivača školjaka i riba	8
1.2.1.2. Broj ribara i uzgajivača školjaka i riba	9
1.2.1.3. Ulov riba, školjakaša, glavonožaca i rakova i uzgoj školjakaša i riba	10
1.2.1.4. Struktura i dinamika ulova po vrstama	10
1.2.1.5. Plovila i ribarski alati.....	10
1.2.1.6. Trženje riba i školjakaša	11
1.2.1.7. Ribarske zadruge i udruge	11
1.2.1.8. Sportski i rekreacijski ribolov	12
1.2.1.9. Suradnja između ribarskog i znanstvenog sektora.....	12
1.2.2. Poljoprivreda	13
1.2.3. Sekundarne djelatnosti	14
1.2.4. Tercijarne i kvartarne djelatnosti	14
1.2.5. Tržište rada	15
1.3. Demografske značajke područja LAGUR-a Malo misto	16
2. RAZVOJNI POTENCIJALI I POTREBE SA SWOT ANALIZOM	18
2.1. SWOT analiza	18
2.2. Razvojni potencijali.....	21
2.3. Razvojne potrebe	22
3. STRATEŠKI OKVIR LRSR	25

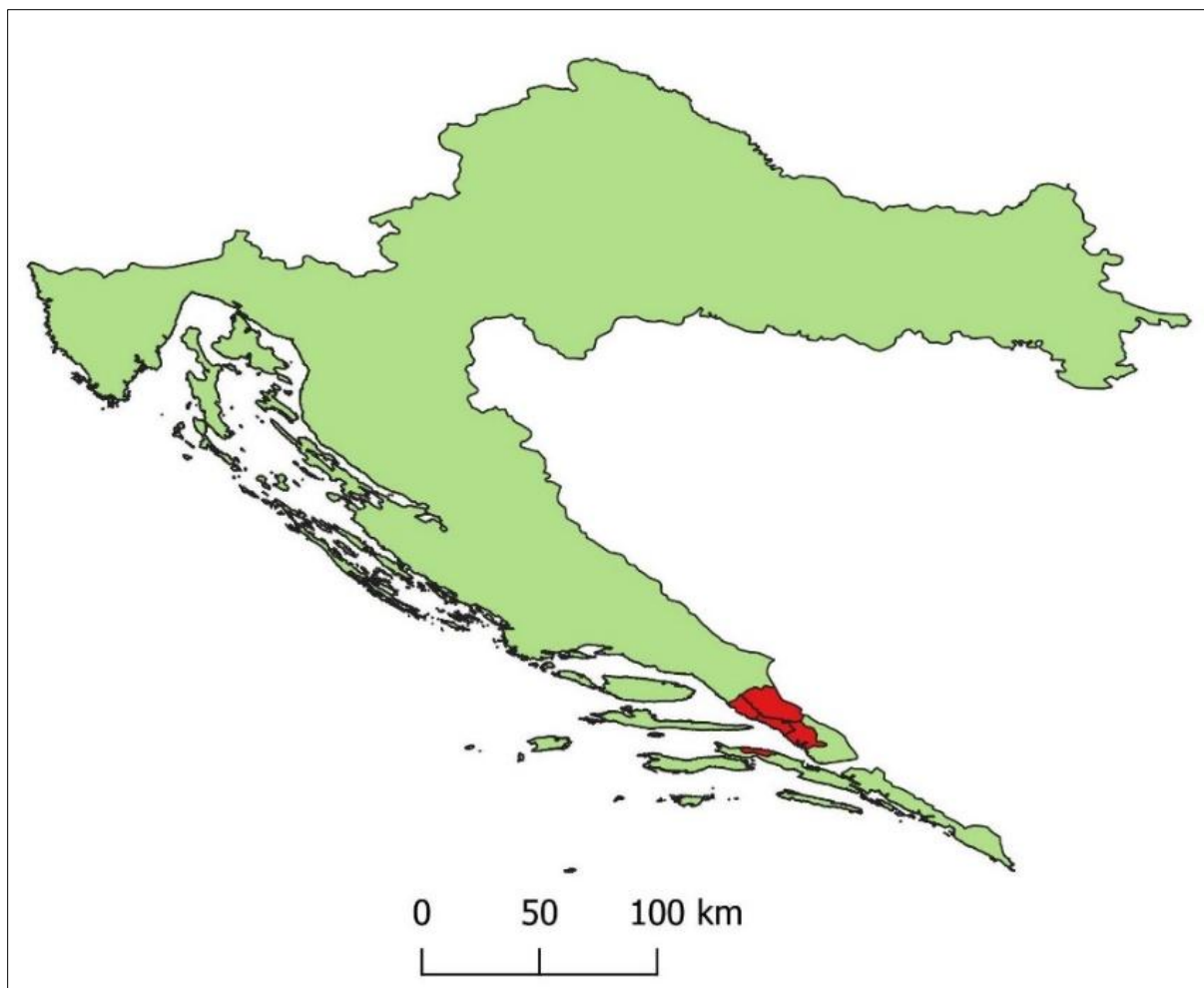
3.1. Vizija i misija LAGUR-a u razdoblju 2021.- 2027.....	25
3.2. Opis općih ciljeva i prioriternih mjera s mjerljivim pokazateljima ostvarenja.....	27
3.3. Opis odabira projekata na razini LAGUR-a.....	36
3.3.1. Priprema i objava LAGUR Natječaja.....	36
3.3.2. Podnošenje i ocjenjivanje projektne prijave te odabir projekata	36
3.4. Usklađenost LRSR s nadređenim strateškim dokumentima.....	37
3.5. Inovativan i integrirani karakter LRSR	40
3.6. Horizontalna načela.....	40
4. Opis partnerstva i uključenosti dionika u proces izrade LRSR	42
4.1. Opis partnerstva.....	42
4.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRSR	44
4.3. Plan uključivanja lokalnih dionika u buduće aktivnosti provedbe LRSR	46
5. Akcijski plan provedbe	48
6. Mehanizmi upravljanja, praćenja i evaluacije provedbe LRSR	50
7. Kapaciteti za upravljanje LAGUR-om i provedbu LRSR.....	53
7.1. Ljudski kapaciteti	53
7.2. Financijski kapaciteti.....	53
8. Financijski plan provedbe LRSR i rada LAGUR-a.....	55
9. Popis literature.....	57

1. OPIS GEOGRAFSKOG PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRSR

1.1. Osnovne geografske značajke područja LAGUR-a Malo misto

1.1.1. Geografski obuhvat LAGUR-a

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (dalje u tekstu LAGUR) Malo misto smještena je u južnom dijelu Republike Hrvatske (sl.1). Od ukupno pet jedinica lokalne samouprave koje tvore LAGUR, tri su smještene na području Splitsko-dalmatinske županije (Grad Vrgorac, Općina Podgora i Općina Gradac), a dvije na prostoru Dubrovačko-neretvanske županije (Grad Ploče i Općina Trpanj).

Sl. 1. Geografski smještaj LAGUR-a Malo mesto

Duljina obale na području čitavog LAGUR-a Malo mesto iznosi 67 kilometara. Osim morske obale, a s obzirom na *Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske*, granica ribolovnog mora u rijeci Neretvi je državna granica s Bosnom i Hercegovinom (čl. 8 Pravilnika). Stoga u prostorni obuhvat LAGUR-a spada i obala rijeke Neretve u duljini od 10, 5 kilometara (Grad Ploče).

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine na području LAGUR-a Malo mesto živjelo je 19 235 stanovnika, na površini od 579,22 km² (*Državni zavod za statistiku, 2023*). Stanovništvo je raspoređeno u 47 naselja, unutar 5 jedinica lokalne samouprave. Grad Ploče sastoji se od 9 naselja (Baćina, Banja, Komin, Peračko Blato, Plina Jezero, Ploče, Rogotin, Staševica i Šarić Struga), Grad Vrgorac od 24 naselja (Banja, Dragljane, Draževitići, Duge Njive, Dusina, Kljenak, Kokorići, Kotezi, Mijaca, Orah, Podprolog, Poljica Kozička, Prapatnice, Rašćane, Ravča, Stilja, Umčani, Veliki Prolog, Vina, Višnjica, Vlaka, Vrgorac, Zavojane i Kutac). Općina Gradac sastoji se od 5 naselja (Brist, Drvenik, Gradac, Podaca i Zaostrog), kao i Općina Podgora (Drašnice, Gornje Igrane, Igrane, Podgora i Živogošće) te Općina Trpanj (Trpanj, Donja Vručica, Duba Pelješka i Gornja Vručica).

1.1.2. Geomorfološke i klimatske značajke na području LAGUR-a

1.1.2.1. Geomorfološke značajke

Prostor LAGUR-a Malo misto prema geomorfološkim obilježjima spada u prostor krške Hrvatske. Na većini površine LAGUR-a prevladava krški reljef, oblikovan većinom u vapnencima i dolomitima, dok dio obuhvaćaju mlađi geološki slojevi nanosa delte rijeke Neretve, polja u kršu, kao npr. Vrgorsko polje, kao i flišne zone na području općina Gradac, Podgora i Trpanj. Prostor LAGUR-a karakterizira dinarski smjer pružanja sjeverozapad-jugoistok. Recentni reljefni oblici posljedica su kolizije Jadranske mikroploče i euroazijske ploče. Uz navlačenje slojeva, dolazi i do reverznog rasjedanja, što je posebno vidljivo na fliškoj i vapnenačkoj zoni duž prostora Općine Podgora i Općine Gradac. Prevladava ljuskava struktura, a prema genezi cijelo područje pripada geotektonskom sklopu vanjskih Dinarida. Poluotok Pelješac se od područja spoja s kopnom (kod Stona) pruža gotovo paralelno s obalom, dinarskim smjerom pružanja. Poluotok je ispresijecan antiklinalnim strukturama, dok se u sinklinalama nalaze nakupine obradivog zemljišta - manja „polja“, vrtače. Većinom dominira krški reljef, građen od vapnenaca, dolomita, a postoji i niz flišnih zona, posebno na južnom dijelu. Prostor manjih polja u unutrašnjosti otoka građen je od mladih slojeva. Prostor Općine Trpanj građen je većinom od vapnenaca, s dolomitnim udolinama (unutrašnjost) i flišnim zonama prema moru (*Geomorfološka regionalizacija Hrvatske, 1999*).

Područje delte Neretve može se izdvojiti od ostalih dijelova, prije svega prema geološkim obilježjima. Sam prostor delte Neretve tektonski je predisponiran, a u mlađim geološkim razdobljima rijeka Neretva je taloženjem erodiranog materijala iz unutrašnjosti (Bosna i Hercegovina) formirala deltu.

Obala na prostoru LAGUR-a spada u slabije razvedene obale, s koeficijentom razvedenosti od 1,25 (Republika Hrvatska 11,1).

Reljef podmorja karakterizira zaravnjenost i prekrivenost naslagama mulja. Uz obalu se nalaze šljunčani i manje pješčani sedimenti, uz zone gdje sami vapnenački greben dolazi do same obale, što je karakterizirano strmcima. Od crte obale linija dubina naglo se spušta prema do 40 metara dubine, nakon čega se zaravnava. Prevladavaju dubine od 40 do 50 metara, uz rijetka podmorska uzvišenja (brakove). Prema jugoistočnom dijelu (Neretvanski kanal) dubine su manje, od 20 do 30 metara, uz plićine oblikovane taloženjem sedimenta rijetke Neretve (lagune).

1.1.2.2. Klimatske značajke

Klima na području LAGUR-a je umjerena i topla s vrućim i sušnim ljetima te blagim i kišovitim zimama, a snijeg je češća pojava u unutrašnjosti (Grad Vrgorac). Ipak, prema Köppenovoj klimatskoj klasifikaciji, na području LAGUR-a Malo misto rasprostranjena su tri klimatska tipa: sredozemna klima s vrućim ljetom (Grad Ploče, općine Podgora, Gradac i Trpanj) te miješanje tipova umjereno tople vlažne klime s vrućim i toplim ljetom (Cfa i Cfb) na području Grada Vrgorca.

Ukupna količina oborina u prosjeku iznosi oko 1150 mm godišnje, ili 1150 l/m. Oborine su najčešće u obliku kiše. Oborine nisu jednako raspoređene tijekom godine. Većina oborina je u hladnijem dijelu godine, a manja u toplijem dijelu godine, što stvara probleme vezane uz suše.

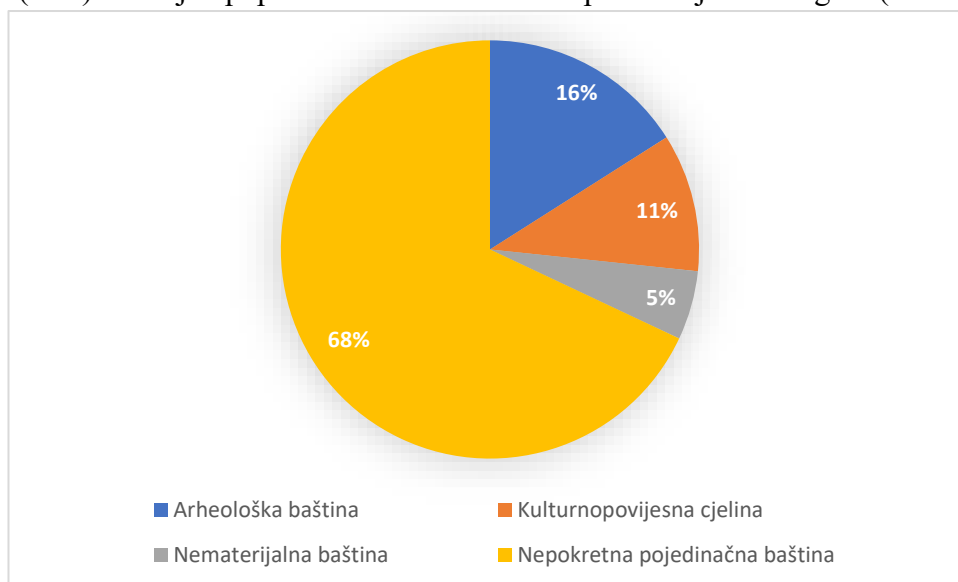
Srednja godišnja temperatura zraka iznosi 15,4 °C, srednja temperatura najhladnijeg mjeseca (siječanj) je 6,9°C, a najtoplijeg (srpanj) 24,8 °C.

Najčešći vjetrovi su jugo i bura, koji češće pušu u hladnijem dijelu godine. Jugo je topli i vlažan vjetar koji puše iz jugoistočnog (široko) i južnog (oštro) smjera, a donosi padaline, te stvara veće valove na moru i otežava plovidbu. Bura je hladan i suh vjetar, koji puše na mahove iz sjeveroistočnog smjera. U toplijem dijelu godine čest je još i maestral, koji zbog reljefne predisponiranosti (otvorenost prema sjeverozapadu), ima jake udare na samom ušću Neretve.

1.1.3. Kulturno-povijesna i prirodna baština na području LAGUR-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština na području LAGUR-a

Prema podacima Registra kulturnih dobara Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske (2023) , na području LAGUR-a registrirano je 75 kulturnih dobara. Od toga su 4 nematerijalna kulturna dobra (Plovila Neretve, Neretvanski brudet, Ganga i pjevanje Gospina plaća). Arheološkoj baštini pripada 12 zaštićenih dobara, dok kulturno-povijesnim cjelinama njih osam (sl. 2). Detaljan popis svih kulturnih dobara priložen je u Prilogu 2 (Tablica 1).

Sl. 2. Struktura kulturno-povijesne baštine LAGUR-a Malo misto

Izvor: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, 2023

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAGUR-a

Područje LAGUR-a Malo misto izrazito je bogato prirodnom baštinom (Prilog 3, Sl. 1). Najsjeverniji dijelovi područja LAGUR-a obuhvaćeni su teritorijem parka prirode Biokovo.

Na području Grada Ploče, na delti rijeke Neretve dva su geografski jasno određena prostora, ujedno zaštićena Zakonom o zaštiti prirode. To su posebni ornitološko-ihtiološki rezervat ušće Neretve i posebni ornitološki rezervat Modro oko i jezero Desne.

LAGUR na području delte Neretve obuhvaća dio Ramsarskog područja – močvara od međunarodnog značenja. Cilj Ramsarske konvencije jest očuvati vlažna staništa na Zemlji zato što su presudno važna za opstanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta, među kojima su i ptice močvarice. Delta Neretve jedna je od pet Ramsarskih područja u Republici Hrvatskoj.

Na sjevernom dijelu obuhvata LAGUR-a nalazi se prostor Parka prirode Biokovo. PP Biokovo jedan je od 12 parkova prirode u Republici Hrvatskoj, a obuhvaća masiv planine

Biokovo s okolnim područjem površine 195 km². Osnovan je 1981. godine. Bogat je biljnim i životinjskim svijetom, te krškim oblicima.

Velik dio prostora LAGUR-a Malo misto obuhvaćen je ekološkom mrežom Natura 2000 koja je iznimno važna na europskoj razini kao područje očuvanja značajno za ptice i područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove. Područjem očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove obuhvaćen je prostor PP Biokovo, te veći dio na području Grada Vrgorca, područje rijeke Matice i Vrgoračkog polja, Baćinska jezera, te ušće rijeke Neretve.

Uz obalu, u područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove spadaju uvala Klokun, akvatorij Drašnice, uvala velika Duba, spilja na rtu Matijaševica, uvale Vira Donja i Vira Gornja i uvala Divna.

Područje očuvanja značajno za ptice obuhvaća jedinstven prostor od PP Biokovo na sjeveru LAGUR-a, do delte Neretve na jugu, te gotovo cijeli prostor poluotoka Pelješca. Čempresi u naselju Živogošće u Općini Podgora su zaštićeni u kategoriji spomenik parkovne arhitekture. Radi se o dvije skupine čempresa (*Cupressus sempervirens* var. *pyramidalis*) kraj samostana sv. Križa i kraj groblja u Živogošću. Zaključno, na području LAGUR-a registrirano je i 46 speleoloških objekata.

1.1.4. Stanje infrastrukture na području LAGUR-a

1.1.4.1. Društvena infrastruktura

Na području LAGUR-a Malo misto predškolski odgoj se provodi kroz 13 odgojno-obrazovnih jedinica, odnosno četiri matične ustanove, s devet područnih ispostava. Najveći broj predškolskih odgojno-obrazovnih ustanova (6) nalazi se na području Grada Vrgorca, dok se na području Općine Trpanj ne nalazi niti jedna predškolska ustanova odnosno vrtić / jaslice (*Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2023*).

Na području LAGUR-a Malo misto nalazi se sedam matičnih ustanova za osnovno obrazovanje, s 12 područnih školskih ispostava, a polovica njih (6) se nalazi na području Grada Vrgorca. Srednjoškolsko obrazovanje organizirano je u dvije školske ustanove, u Pločama¹ i Vrgorcu² (*Školski e-rudnik, 2023*), međutim u njima se ne provodi niti jedan odgojno-obrazovni program na temu ribarstva/akvakulture, plavog gospodarstva i /ili morskog okoliša. Također, na području LAGUR-a Malo misto ne postoji niti jedna visokoškolska ustanova iz sektora ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva i morskog okoliš.

Uslijed depopulacije i deruralizacije prostora tijekom 20. stoljeća na širem ruralnom području prisutan je velik broj napuštenih starih škola i objekata mjesnih odbora, koji imaju perspektivu i mogućnost stavljanja u funkciju za društveno korisnu namjenu. Pozitivan primjer takve investicije je objekt stare škole u naselju Dragljane (Vrgorac), za kojeg su u rujnu 2023. godine osigurana sredstva za rekonstrukciju doma za starije i nemoćne osobe (sufinancirano iz *NPOO 2021. – 2026.; C4.3. R3-I4 Izgradnja i opremanje centara za starije osobe*), te zgrade stare škole u Baćini, u kojoj se nalazi interpretacijski centar prirodne baštine doline Neretve (sufinancirano iz *europskog fonda za regionalni razvoj – OP Konkurentnost i kohezija 2014-2020*). Općina Trpanj započela je s rekonstrukcijom zgrade stare tržnice kao

¹ Srednja škola Fra Andrije Kačića Miošića iz Ploča nudi odgojno-obrazovne programe: opća gimnazija, tehničar za računalstvo, elektroničar-mehaničar, hotelijersko-turistički tehničar, kuhar, konobar te pomoćni kuhar i slastičar.

² Srednja škola Tina Ujevića iz Vrgorca nudi odgojno-obrazovne programe: opća gimnazija, automehaničar, ekonomist, kuhar i konobar.

multifunkcionalnog objekta – turistički info centar, ribarnica, tržnica i drugi sadržaji, a što je u određenom dijelu financirano EU sredstvima Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020.

Primarna zdravstvena zaštita kvalitetno je organizirana na području LAGUR-a Malo misto, a glavne ustanove zdravstvene zaštite na predmetnom području su Dom zdravlja Ploče, Dom zdravlja Vrgorac i Dom zdravlja Makarska (izvan granica LAGUR-a Malo misto) kojem gravitiraju stanovnici sjevernog dijela prostora LAGUR-a (Općina Podgora i dio Općine Gradac), dok se na udaljenosti od maksimalno sat vremena vožnje nalaze KBC Split. Opća bolnica Dubrovnik još je uvijek, nažalost, izvan standarda zlatnog sata (< 1 h) za Grad Ploče i Općinu Trpanj, ponajprije zbog karakteristika prometne infrastrukture (magistrala). Za čitavo područje Dubrovačko-neretvanske županije (DNŽ) 2022. godine, Zavod za hitnu medicinu Dubrovačko-neretvanske županije u suradnji sa DNŽ, Hrvatskim zavodom za hitnu medicinu te Ministarstvom zdravstva i Ministarstvom unutarnjih poslova je uspostavio organizaciju cjelogodišnje helikopterske hitne medicinske službe za područje Županije čime se doprinijelo ostvarenju standarda zlatnog sata, a što je posebno važno u kontekstu geografski disperziranog područja čitave županije.

Socijalna skrb provodi se putem dvije ustanove: Centra za socijalnu skrb Ploče te Centra za socijalnu skrb Makarska – ispostava Vrgorac. Značajan problem u sustavu socijalne skrbi je nedostatak smještajnih kapaciteta u domovima, no izgradnjom staračkog doma u Dragljanama, taj bi se problem trebao ublažiti. Stanovništvo starije životne dobi Grada Ploče i Općine Trpanj, primorani su potražiti smještaj u domovima za starije u okolnim JLS-ovima (Metković, Opuzen), ali i na prostoru susjedne Bosne i Hercegovine (posebno bliže granici s Republikom Hrvatskom). Čitavo područje LAGUR-a Malo misto relativno je dobro pokriveno ljekarnama, od kojih su svi u vlasništvu gospodarskih subjekata.

Vatrogasna služba je organizirana na cijelom području LAGUR-a putem mjere dobrovoljnih vatrogasnih društava (6 društava) i javne vatrogasne postrojbe „JVP Ploče“. Zbog važnosti zaštite od požara potrebno je ulagati u uređenje postojećih domova i nabavu opreme.

Na području LAGUR-a u funkciji su dvije tržnice: u naseljima Ploče i Vrgorac, za koje je utvrđena potreba dodatnog uređenja/rekonstrukcije i opremanja, posebno onih prostorija namijenjenih za prodaju ribe (ribarnice). Općina Trpanj je započela s rekonstrukcijom zgrade u središtu naselja Trpanj koja bi bila multifunkcionalnog karaktera, u sklopu koje je predviđen prostor za prodaju ribe. Navedeni prostor biti će potrebno opremiti. Na području Općine Gradac utvrđen je interes odnosno potreba za uspostavom montažne ribarnice, dok je u Općini Podgora iskazan interes za rekonstrukcijom i opremanjem dijela postojeće zgrade u prostor ribarnice.

Zaključno, sportske građevine (sportske dvorane, igrališta) nalaze se u gotovo svim jedinicama lokalne samouprave, no značajan broj njih zahtijeva dodatno uređenje i opremanje.

1.1.4.2. Komunalna infrastruktura

Sustav odvodnje otpadnih voda na području LAGUR-a „Malo misto“ provodi se putem komunalnih poduzeća Izvor Ploče d.o.o., „Vodovod“ Makarska d.o.o i Komunalno Vrgorac d.o.o. Sva centralna naselja, kao i obalni dio LAGUR-a ima riješen sustav vodoopskrbe. Područje ponajviše niza starih naselja, kao i ruralno područje Grada Vrgorca još uvijek nema sustav vodoopskrbe, a javljaju se i problemi pucanja cijevi zbog duktilnosti (razlike u tlakovima). Sustav odvodnje prisutan je u najvećem dijelu središnjih naselja, ali problem je na obali i ruralnom prostoru još uvijek relativno velik broj objekata bez odvodnje putem

kanalizacijske mjere. Takvi objekti imaju sustave septičkih jama, te kao posljedica dolazi do procjeđivanja u podzemlje i/ili more.

Trenutačno se provodi projekt izgradnje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracija Ploče.

Gospodarenje komunalnim otpadom na području LAGUR-a „Malo misto“ obavlja se putem komunalnih poduzeća. Svaka jedinica lokalne samouprave ima u vlasništvu komunalno poduzeće koje se bavi gospodarenjem otpada, a postoji i sustav reciklažnih (Ploče) i mobilnih reciklažnih dvorišta. Trenutačno su u postupku izgradnje dva centra za gospodarenje otpadom – u Splitsko-dalmatinskoj županiji (CGO Lećevica) te u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (CGO Lučino razdolje).

Pokrivenost LAGUR-a Malo misto električnom mrežom je gotovo 100 %, a broj priključaka na području premašuje broj stalno nastanjenih kućanstava, što također ukazuje na velik broj kuća za odmor. Glavna postrojenja za prijenos i transformaciju su: TS 110/35/20 kV Ploče, D110 kV Opuzen-Makarska, D 110 kV Ploče-Vrgorac, D 35(20) kV Ploče. Zbog klimatskih promjena i velikog broja sunčanih sati potrebno je smanjivati i potrošnju el. energije za hlađenje (klima-uređaji) te je stoga potrebno poticati EE u zgradarstvu (kako javnom tako i privatnom). Grad Ploče je proveo postupak rekonstrukcije i energetske obnove javne rasvjete na području Grada, a na području cijelog LAGUR-a konstantno se provode projekti energetske obnove obiteljskih kuća te stambenih zgrada.

Područje LAGUR-a Malo misto gotovo je potpuno pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom, time je omogućeno spajanje računala na brzu internetsku mrežu, što je važno za razvoj gospodarstva, posebno turizma, ali i kvalitete života stanovnika. Internetska mreža je dostupna u gotovo svim naseljima područja LAGUR-a, no nedovoljne je kvalitete i brzine u pojedinim naseljima. Suvremene brzine (4G i 5G) dostupne su u Gradu Ploče i dijelu obale, kao i optičke mreže velike brzine prijenosa podataka. Važno je istaknuti kako je potreba za razvojem brzog i bežičnog interneta preduvjet razvoja LAGUR-a, a jedan od mogućih oblika realizacije ove potrebe je uspostava modela poticanja privatnih operatora u kontekstu provedbe projekata razvoja širokopojasne infrastrukture u područjima za koje ne postoji komercijalni interes, a za koje je osigurano sufinanciranje putem sredstava Europske unije.

Poštanski uredi u svim jedinicama lokalne samouprave djeluju i pružaju poštanske i financijske usluge stanovništvu u zimskom/ljetnom radnom vremenu te djeluju poslovnice banaka i bankomati u naseljima s većim brojem stanovnika.

1.1.4.3. Ribarska infrastruktura

Sukladno *Naredbi o popisu iskrcajnih mjesta za iskrcaj ulova s ribarskih plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru* (NN 53/2022) najvažnija iskrcajna mjesta na području LAGUR-a Malo misto su iskrcajna mjesta Zaostrog, Podgora, Ploče i Trpanj.

Prema podacima *Ministarstva poljoprivrede, Uprave za ribarstvo (2023)*, iskrcajno mjesto Zaostrog je 2022. godine bilježilo više od polovice iskrcajnih morskih organizama među iskrcajnim mjestima LAGUR-a Malo misto (142/252 tone ukupno iskrcajnih morskih organizama).

Jedan od temeljnih infrastrukturnih problema koji se veže uz iskrcajna mjesta je neadekvatan cestovni pristup istima te zagušenost, posebice u mjesecima u kojima se

intenzivira turistička aktivnost. Osim navedenog, veliki problem s kojim su suočeni ribari na području LAGUR-a Malo misto je nepostojanje remontnih brodogradilišta odnosno škverova, stoga velik broj ribara mora ploviti 100-njak milja sjevernije, prema škverovima u široj okolici Splita ili Šibenika. Poseban problem predstavlja nemogućnost privežišta ribarskih plovila uz operativne obale priobalnih naselja, posebice za vrijeme turističke sezone kada je većina vezova i obale zauzeta od strane turističkih ili putničkih plovila.

1.1.4.4. Infrastruktura za skladištenje i preradu

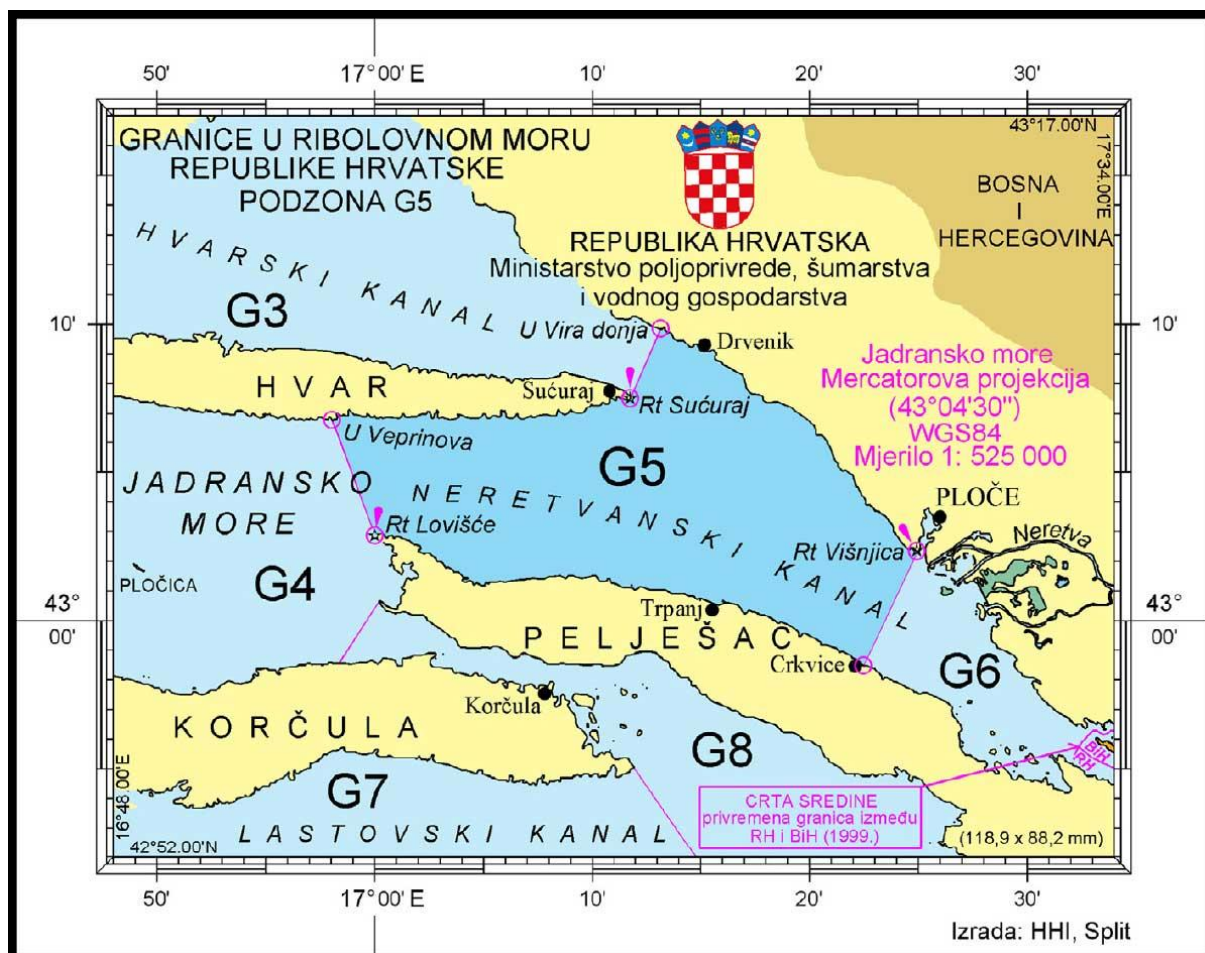
Jedan od temeljnih problema s kojim su suočeni ribari s područja LAGUR-a Malo misto je nedostatak adekvatnih infrastrukturnih postrojenja za skladištenje i preradu morskih organizama, odnosno ne postoji prihvatno-distribucijski centar za ribu i morske organizme. Kako se većina morskih organizama ulovi u hladnijem dijelu godine, a najveća potražnja je iskazana ljeti, postojanje pogona (hladnjača) za skladištenje morskih organizama na period od nekoliko mjeseci uvelike bi olakšalo trženje i plasman morskih organizama lokalnih ribara.

1.2. Gospodarske značajke područja LAGUR-a Malo misto

1.2.1. Ribarstvo i akvakultura

1.2.1.1. Područja djelovanja ribara i uzgajivača školjaka i riba

Prema *Pravilniku o granicama u ribolovnom moru (NN 5/11)* ribari u LAGUR-u Malo misto ribarstveno gravitiraju ribolovnoj podzoni G5 zoni - rt Sućuraj (otok Hvar) - rt uvale Vira donja - rt Višnjica - istočni rt uvale Crkvice (poluotok Pelješac) - sjeverna obala poluotoka Pelješca do rta Lovišće - istočni rt uvale Veprinova (otok Hvar) - južna obala otoka Hvara do početne točke na rtu Sućuraj (sl. 3).

Sl. 3. Ribolovno područje ribara LAGUR-a Malo mesto

Izvor: LAGUR Malo mesto 2023; HHI Split

U trenutku izrade lokalne razvojne strategije u ribarstvu (listopad 2023.) na području LAGUR-a Malo mesto nije evidentirana niti jedna lokacija uzgajališta morskih organizama.

1.2.1.2. Broj ribara i uzgajivača školjaka i riba

Na području LAGUR-a Malo mesto na dan 1. kolovoza 2023. godine evidentirano je postojanje 53 važeće (aktivne) povlastice za gospodarski ribolov³, što predstavlja udio od tek 1,8 % gospodarskih povlastica / ribara Republike Hrvatske (Prilog 3.). Oko jedne trećine od ukupnog broja ribara (18) ima sjedište na području Općine Podgora, dok po ¼ ribara LAGUR-a Malo mesto dolazi iz Općine Gradac i Grada Ploča, a njih 7 ima sjedište na području Općine Trpanj. Jedina jedinica lokalne samouprave na kojoj nije evidentiran niti jedan posjednik povlastice za gospodarski ribolov je Grad Vrgorac, no u istoj je JLS evidentiran značajan broj povlastica za sportski ribolov. Uzgoj riba i školjaka nedovoljno je razvijen, obzirom da je na području LAGUR-a Malo mesto registrirano sjedište samo jednog uzgajivača riba i školjaka (Općina Trpanj), međutim njegova lokacija uzgoja se ne nalazi unutar granica LAGUR-a Malo mesto.

Ribarstvo je, uz turizam, iznimno važna i komplementarna gospodarska grana koja je u pojedinim priobalnim naseljima spriječila potpuni demografski kolaps i depopulaciju prostora. Pojedina priobalna mjesta u potpunosti su razvijala svoj identitet i prepoznatljivost kroz

³ Pravilnik o povlasticama za obavljanje gospodarskog ribolova na moru i registru povlastica (NN br. 62/17)

ribarstvo i prateće gospodarske djelatnosti, poput naselja Podgore, Drašnica, Zaostroga i Drvenika.

1.2.1.3. Ulov riba, školjkaša, glavonožaca i rakova i uzgoj školjkaša i riba

Ulov riba, školjkaša, glavonožaca i rakova u razdoblju od 2019. - 2022. godine na području LAGUR-a Malo misto oscilirao je između 223 i 413 tona te, razmatrajući šire trendove, odstupa prema godišnjim količinama ulova na razini Republike Hrvatske (Prilog 3.) Udio ulova riba, školjaka, mekušaca i ljuskavaca LAGUR-a Malo misto u 2022. godini (252,8 t) predstavljao je tek oko 0,4% ukupnog ulova u Republici Hrvatskoj (62 606 t). Prema količini ukupnog ulova 2022. godine, na području iskrcajnih mjesta Općine Gradac (Zaostrog, Gradac, Drvenik) zabilježeno je čak 75% ukupnog ulova / iskrcaja morskih organizama na području LAGUR-a Malo misto, pri čemu je više od polovice svih iskrcajnih morskih organizama evidentirano na iskrcajnom mjestu Zaostrog. Ulov morskih organizama svoj je vrhunac zabilježio 2020. godine (412,8 t), u godini pogođenoj ograničavajućim društvenim okolnostima uzrokovanih pandemijom virusa COVID-19, te je nadalje evidentan trend smanjenja.

Kako je ranije navedeno, uzgoj riba i školjaka nedovoljno je razvijen, obzirom da je na području LAGUR-a Malo misto registrirano sjedište samo jednog uzgajivača riba i školjaka (Općina Trpanj), međutim njegova lokacija uzgoja se ne nalazi unutar granica LAGUR-a Malo misto.

1.2.1.4. Struktura i dinamika ulova po vrstama

Struktura ulova morskih organizama LAGUR-a Malo misto komplementarna je regionalnim odnosno nacionalnim pokazateljima. Ulov male plave ribe 2022. godine činio je približno 90% ukupnog ulova, dok je na razini LAGUR-a Malo misto spomenuti udio iznosio oko 75 %. Druga najzastupljenija vrsta ulovljenih morskih organizama odnosi se na bijelu ribu (20% ukupnog ulova 2022. godine), dok je bijela riba 2022. godine na nacionalnoj razini činila tek oko 5% ulova. Sva iskrcajna mjesta, izuzev onih u Općini Gradac, bilježe smanjenje ulova bijele ribe u razdoblju između 2019. – 2022. godine.

Iskrcajna mjesta Drvenik, Gradac i Zaostrog karakterizira veći udio iskrcajnih rakova, što se prije svega očituje u činjenici povećanja zastupljenosti kozica u morskom ribarstvu (ovog dijela) Jadranskog mora.

U strukturi po vrstama, Općina Gradac dominira u količini iskrcajnih morskih organizama svih kategorija, izuzev velike plave ribe, koja najveći iskrcaj bilježi na području iskrcajnog mjesta Trpanj (2 435 kg; 2022. g.).

1.2.1.5. Plovila i ribarski alati

Na području LAGUR-a Malo misto evidentirana su 53 plovila za obavljanje gospodarskog ribolova (stanje na dan 1. kolovoza 2023. godine). Navedena brojka identična je broju povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova. Oko jedne trećine plovila (18) registrirano je na području Općine Podgora, dok je po ¼ plovila LAGUR-a Malo misto registrirana na području Općine Gradac i Grada Ploča, a njih 7 na području Općine Trpanj (Prilog 3.).

U strukturi plovila na području LAGUR-a Malo misto približno 80 % plovila pripada su kategoriji plovila kraćih od 12 metara dužine, a njih 10 (cca 19 %) se nalazi u kategoriji od 12 do 24 metra (Prilog 3.). Jedino plovilo duže od 24 metra registrirano je na području Općine Podgora.

Obzirom na snagu motora, 2/3 plovila s područja LAGUR-a Malo misto imaju motore čija snaga ne prelazi 100 kW, a plovila s najvećom snagom motora uglavnom su iz Općine Podgora (devet plovila snage 100 - 300 kW te jedno plovilo čiji motor ima snagu veću od 300 kW). Analizom stanja ribarskih plovila na terenu, putem provedbe participativnih radionica u okviru izrade LRSR LAGUR-a Malo misto, evidentirano je kako je značajan broj ribarskih plovila zastario te su nedovoljno opremljena s aspekta sigurnosti plovidbe, radnih uvjeta i higijene. Glavni ribarski alati koji se upotrebljavaju na području LAGUR-a Malo misto su koće (pridnene povlačne mreže), pridneni parangal, mreže stajačice (jednostruke) te vrše (delta Neretve). Većina ulova morskih organizama dolazi iz ulova kočama.

Na području LAGUR-a Malo misto često se evidentiraju štete od morskih sisavaca na ribolovnim alatima (mrežama) i ulovu, ponajviše od dupina.

1.2.1.6. Trženje riba i školjkaša

Glavni oblik trženja riba i školjaka na području LAGUR-a Malo misto je kratkim lancem izravne prodaje prema lokalnim ugostiteljskim objektima i lokalnim tržnicama, dok se manji dio trženja odvija u okviru turističkih obilazaka i kroz direktnu prodaju na brodovima. Značajna tržišna potražnja za ribom i ostalim morskim proizvodima je evidentna na području LAGUR-a Malo misto, no uvjeti plasmana i prodaje nisu adekvatno prilagođeni potrebnim standardima. Uz navedeno, postoji tržište ribe i školjkaša u obližnjem gradu Makarskoj⁴ (smještenom na području LAGUR-a Bura), kojem gravitira određeni prostor LAGUR-a Malo misto, gdje je naglašen interes za svim vrstama ribljih organizama kako od strane lokalnih restorana, hotela, ugostiteljskih obrta, ali i lokalnog stanovništva. Na području LAGUR-a u funkciji su tržnice u dvije jedinice lokalne samouprave, Pločama i Vrgorcu, a potreba za rekonstrukcijom, uređenjem, opremanjem tržnica/ ribarnica u sklopu tržnica odnosno za postavljanjem montažnih ribarnica iskazana je u svim JLS.

Jedan od osnovnih problema s kojima su suočeni ribari s područja LAGUR-a Malo misto je nedovoljno visoka cijena otkupa morskih organizama (uzevši u obzir konstantna poskupljenja pogonskog goriva i druge opreme). Dodatan problem predstavlja i nelegalna prodaja morskim organizama, prvenstveno iz domene sportskog ribolova.

Na području LAGUR-a Malo misto nije razvijen organizirani sustav e-trženja, a poneki ribari oglašavaju svoj dolazak u luku i prodaju morskih organizama putem platformi društvenih mreža.

1.2.1.7. Ribarske zadruge i udruge

Tradicija osnivanja ribarskih zadruga na području LAGUR-a Malo misto datira još od početka 20. stoljeća, kada je 26. veljače 1910. godine osnovana ribarska zadruga u Trpnju (Dabelić, 1997), a početkom 2000-ih u Podgori je djelovala Ribarsko-braniteljska zadruga Mali Vicenco, koja je u međuvremenu ugašena. Na području LAGUR-a Malo misto tako danas postoji tek jedna zadruga koja se bavi ribolovom - Braniteljska zadruga Škrpun iz naselja Baćina (Grad Ploče).

⁴ Grad Makarska je posebnim pravilnikom definirao uvjete i mogućnost direktne prodaje morskih organizama s kočica, plivarica i drugih ribarskih brodova u operativnom dijelu gradske luke, uz obvezu poštivanja Pravilnika o redu u luci, u razdoblju od 1.11. – 31.12. te od 1.1. do 15.4.

Među 30-ak aktivnih udruga na području ribarstva, akvakulture i zaštite morskog okoliša, oko trećinu čine udruge koje se bave sportskim i rekreacijskim ribolovom (*Registar udruga, 2023*). Na području LAGUR-a registrirano je 10-ak udruga lađara, kojima je primarni cilj djelovanja očuvanje tradicijskih vrijednosti doline Neretve, odnosno lađe kao autohtonog prijevoznog sredstva koji je život značio na području doline Neretve u prošlosti. Također, na području LAGUR-a djeluje u nekoliko udruga koje se bave zaštitom (maritimne) kulturne baštine i okoliša.

1.2.1.8. Sportski i rekreacijski ribolov

Za obavljanje rekreacijskog i sportskog ribolova u ribolovnom moru Republike Hrvatske potrebna je dozvola, bez obzira obavlja li se sa obale ili iz brodice. Sve vrste dozvola za športski ribolov na moru i dozvole za pridneni parangal sportskim ribolovcima prodaje Hrvatski savez za športski ribolov na moru putem svojih članica – udruga za sportski ribolov na moru. Sve vrste dozvola za rekreacijski ribolov prodaju se u Ministarstvu poljoprivrede – Upravi ribarstva, ispostavama Ministarstva i kod pravnih i fizičkih osoba koje za to ovlasti ministar poljoprivrede. Pomorsko sportsko-ribolovnih društava (PŠRD-ova) na području LAGUR-a Malo misto ima osam. Najviše sportsko-ribolovnih udruga djeluje na području Općine Podgora (5), dvije su aktivne na području Općine Gradac te jedna na području Općine Trpanj. Na prostoru LAGUR-a nalazi se četiri ronilačka kluba, dva u Gradcu, te po jedan u Podgori i Pločama. Ronilački klubovi su posebno aktivni prilikom akcija čišćenja podmorja na području LAGUR-a. Vaterpolo klubova, koji zbog nedostatka zatvorenih bazena, djeluju u moru i ljeti, na prostoru LAGUR-a ima četiri: u Gradcu, Podgori, Trpnju i Pločama.

Značajan problem u ovoj domeni predstavljaju učestale pojave ilegalnog ribolova / krivolova, odnosno aktivnosti pojedinaca koji love bez ikakvih dozvola / povlastica za ribolov. Navedene aktivnosti, u kontekstu slabije razine kontrola i inspekcijskog nadzora, izravno utječu na motiviranost bavljenja ribolovom postojećih službeno registriranih ribara te rekreativnih i sportskih ribolovaca u njihovim daljnjim aktivnostima evidentiranja / registriranja za obavljanje ribolova.

1.2.1.9. Suradnja između ribarskog i znanstvenog sektora

Na području LAGUR-a Malo misto provedena su dva projekta financirana kroz mjeru I.3. "Partnerstvo između znanstvenika i ribara za razdoblje 2017. – 2020."

Projektom "**Ribarsko-znanstvene suradnje u Općini Gradac**" istraženo je postojeće stanje i perspektive gospodarskog ribolova u Općini Gradac, a neki od najvažnijih zaključaka projekta su:

- najzastupljenije ulovljene riblje vrste u Općini Gradac 2020. godine su mol (oslić) s oko 34 %, potom trlja blatarica (26 %) te orada (11 %),
- u ukupnom komercijalnom ulovu prevladava bijela riba s oko 8 000 kilograma,
- povećanje tržišnog potencijala moguće je ostvariti putem tradicionalnih morskih proizvoda koje na tržištu nije moguće naći, primjerice sušene ribe (psi, mačke, mol, pelješka butarga, luc i dr.),
- potrebno je dodati vrijednost proizvodima koji su niskog tržišnog potencijala ili imaju nisku cijenu te ih ribari odbacuju (npr. gira oštrulja i bukva),

- plavi rak, iako invazivna vrsta, ima značajan komercijalan potencijal koji je potrebno iskoristiti (*Trenutno stanje i perspektive razvoja gospodarskog ribolova u Općini Gradac, 2022*)

Projektom "**Ribarsko-znanstvena mreža Grada Ploča**" istraženo je postojeće stanje i mogućnosti unapređenja gospodarskog ribolova i ribarstva u Gradu Ploče, a neki od najvažnijih zaključaka projekta su:

- jedna od najvažnijih životinjskih vrsta u ribarskom ulovu na području Grada Ploča je jegulja
- najopasnija patogena vrsta za ribu, posebice za jegulju i brancina je *Vibrio anguillarum*
- analizom prisutnosti pesticida u jeguljama nisu evidentirana značajnija prekoračenja koncentracije istih (*Stanje i mogućnosti unapređenja gospodarskog ribolova i ribarstva u Gradu Ploče, 2022*)

1.2.2. Poljoprivreda

Poljoprivreda je jedna od značajnijih gospodarskih grana LAGUR-a Malo misto. Spomenuta gospodarska djelatnost uvelike je determinirana obilježjima prirodne osnove koji su doprinijeli raznolikosti poljoprivredne proizvodnje. Općenito se poljoprivredna proizvodnja, u najširem smislu, može podijeliti na proizvodnju na području delte Neretve i na ostalo (krško i flišno) područje. Na ostalom području najznačajnija poljoprivredna proizvodnja je u Vrgoračkom polju. Vrgoračko polje je polje u kršu površine 2 963 hektara. Dinarskog je smjera pružanja (SZ-II), u dužini od 15 kilometara, a širine od 1 do 4 kilometra. Povremeno je plavljeno, a što je dijelom regulirano probojem odlavnog tunela prema Baćinskim jezerima. Ipak, uslijed velikih količina padalina, posebno u zimskom dijelu godine, tunel je nedovoljnog kapaciteta, te dolazi do plavljenja većeg dijela polja, što uzrokuje i materijalne štete kao i štete na poljoprivrednim kulturama. U planu je probijanje još jednog odvodnog tunela, prema Pločama (jezero Birina) ili prema Drveniku (more).

Prema podacima APPRRR-a, na području LAGUR-a Malo misto, u pogledu nositelja poljoprivrednog gospodarstva najviše obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) njih 763, zatim samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG) 30, 7 trgovačkih društava, te 4 poljoprivredna obrta (APRRR, 2023). Kao nositelji obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva muškarci sudjeluju s 80 % (609 gospodarstava), a žene s 20 % (154 gospodarstva).

Povrtlarske kulture, prvenstveno rajčice, krumpir, cikla i mrkva te različite kupusnjače, prevladavaju na području Vrgoračkog polja i delte Neretve.

Oranice, na kojima spomenute kulture, prema podacima APPRRR-a, zauzimaju površinu od 375 ha. Ratarske kulture nešto su manje zastupljene, a najveći dio odnosi se na pšenicu, ječam kukuruz i mahunarke.

Među voćarskim kulturama prevladava uzgoj jagoda, breskvi i šljiva na području Vrgoračkog polja, te citrusa na području delte Neretve. Najprepoznatljivija voćarska vrsta ovog područja je mandarina, koja se najvećim dijelom izvozi prema inozemnim tržištima. Prema podacima ARKOD registra, površina pod voćnjacima iznosi 434 ha.

Vinogradarske kulture čine gotovo 525 ha poljoprivredne površine. Najveći dio se nalazi na području Vrgoračkog polja. Vinogradarstvo i podrumarstvo ima velik potencijal daljnjeg razvoja i unapređenja.

Maslinarstvo je razvijeno na obalnom području općina Podgora, Gradac, te Trpanj. Prema podacima ARKOD registra, površina pod maslinama iznosi 195 ha.

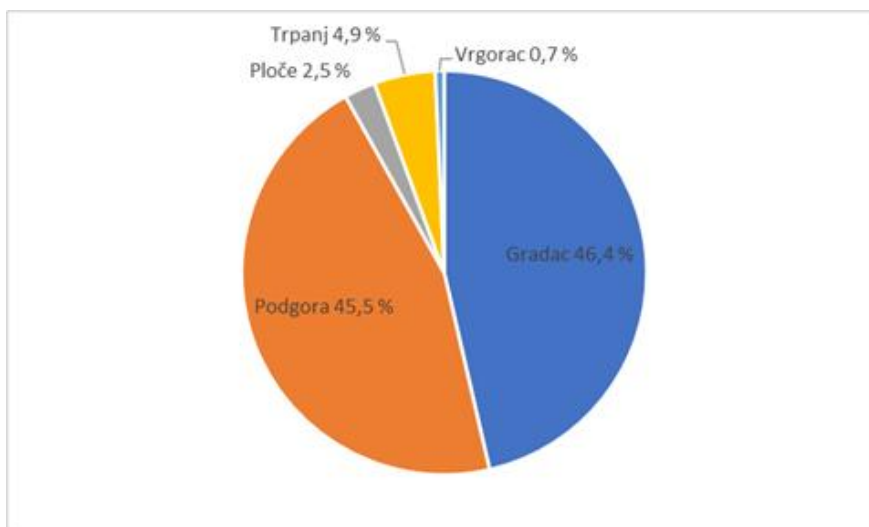
Prema podacima Jedinственог регистра домаћих животиња Министарства пољопривреде (2023), у погледу стоčарства истаће су козе и овце с 823, односно 473 јединке. Сlijеде говеда с 460 јединки, свинје с 336 јединки. те 24 коња, 3 магарца, а стоčарство је највећим дијелом заступљено у приобалној зони.

1.2.3. Секундарне дјелатности

Најзначајнија гоподарска дјелатност унутар секундарног сектора дјелатности је индустрија која је највећим дијелом концентrirана у Плочама, једној од стратешки најважнијих лука у Републици Хрватској те другој по количини прекрчаног терета. Налази се на стратешки повољном мјесту између Сплита и Дубровника, а службено је важан дио paneuropskog коридора Vc, чиме је ојачана повезаност луке са сусједном Босном и Херцеговином и средњом Европом (Мађарска). Лука Пloче d.d. је главни концесионар за обављање дјелатности на подручју луке Пloче и постаје главни оператор за укрцај, искрцај и прекрцај роба, складиштење, транспорт роба и друге дјелатности у luci Пloче, и то на период до 2037. године. Број запослених у твртки Лука ploче d.d. је 395, а у 2022. години остварен је промет од 5,568 милијуна тона, чиме је иста постала рекордна година за пословање твртки Лука Ploča d.d (GFI 2022., Лука Пloче d.d.). С обзиrom на економске показатеље, планове развоја и друштвени значај (запослени), лука Пloче од изnimне је важности не само за подручје града Пloче, већ и за шире подручје. Лука Пloче d.d. један је од најзначајнијих гоподарских субјеката у јужном дијелу Републике Хрватске, те највећи извозник у Дуброваčко-неретванској жупанији.

1.2.4. Тercијарне и кvартарне дјелатности

У категорији терцијарних и кvартарних дјелатности туризам представља најдоминантнију гоподарску активност, а развој туризма посебно се интензивирао у другој половини 20. столјећа (изградњом Јадранске магистрале) те почетком 21. столјећа (изградњом аутоцесте А1 те пробијањем / отварањем тунела Свети Иliја). У оквиру терцијарних дјелатности значајем се посебно истачу дјелатности промета, трговине и шпедитије, посебно оне повезане с гоподарским активностима у luci Пloче.

Sl. 4. Udio turističkih dolazaka по JLS-ovima LAGUR-a 2022. године

Izvor: Državni zavod за статистику, 2023

Na području LAGUR-a Malo misto 2022. godine registrirano 26 222 postelja u različitim tipovima smještajnog kapaciteta. U istoj je godinu ostvareno je 135 828 dolazaka gostiju, koji su pritom ostvarili 1 916 162 noćenja. Najveći broj dolazaka unutar LAGUR-a ostvarile su Općina Gradac (46,4 % dolazaka) i Općina Podgora (45,5 % dolazaka), a najmanje Grad Vrgorac (sl. 4).

Na prostor općina Gradac i Podgora otpada gotovo 92 % turističkih dolazaka unutar cijelog LAGUR-a. Ova mjesta imaju prekrasne pješčane plaže, dobru prometnu povezanost, razvijene smještajne kapacitete (hoteli, kampovi, apartmani) te dugu tradiciju turističke djelatnosti. S druge strane, na području gradova Ploča i Vrgorca postoji znatan prostor za razvoj i unaprjeđenje turizma, čemu svjedoči i podatak da su Ploče imale najveći porast broja turističkih noćenja u 2023. godini na prostoru cijele Dubrovačko-neretvanske županije.

Izuzev dominantno zastupljenog kupališnog turizma na području LAGUR-a postoje i selektivni oblici turizma. Tako se duž hrpta Rilića (Biokovo) na području općina Podgora i Gradac nalaze penjališta, pješačke i biciklističke staze, koje su pogodne za avanturistički tip turizma. Pješačke i biciklističke staze nalaze se na području Ploča, Vrgorca i Trpnja, a evidentan je iznimni potencijal povezivanja mjesta sakralne i kulturne baštine, odnosno uspostave staza stećaka (UNESCO prepoznata baština) i/ili sakralnih objekata. Valja izdvojiti mogućnost jačeg razvoja ronilačkog turizma, dok se na ušće rijeke Neretve etabliralo kao iznimno poznata destinacija jedrenja na dasci i tzv. *kitesurfinga*. Na području Grada Ploče, od 1998. godine održava se Maraton lađa, jedna od najpoznatijih manifestacija u Hrvatskoj, koja privlači desetine tisuća posjetitelja u Ploče. Maraton lađa utrka je posada u tradicionalnim neretvanskim plovilima, lađama, na dionici od Metkovića do Ploča. Na području Grada Ploča održavaju se povremene utrke trupa, tradicionalnog neretvanskog plovila (manjeg od lađe).

Posljednjih godina broj dolazaka gostiju je u stalnom porastu na području LAGUR-a, a izuzetak su 2020. i 2021. godina zbog pandemije COVID-19. Iz prikazanog grafa kretanja broja dolazaka, vidljiv je oporavak u 2022. godine, s jakom tendencijom povrata na razine iz 2019. godine.

Ribarstvo i turizam na području LAGUR-a Malo misto isprepleteni su neraskidivom vezom, obzirom na prirodno-geografske značajke prostora i povijesno-geografsku konotaciju ribarstva u razvoju identiteta lokalnih otočnih zajednica. Shodno tome, na predmetnom području se kontinuirano radi na očuvanju ribarske baštine i običaja kroz razne manifestacije i običaje: Općina Gradac (ribarske večeri, brudetijade, vaterpolo kup, dječje igre na vaterpolo igralištu), Općina Podgora (ribarske večeri, regata, lignjijada), Grad Ploče (Ribarska noć u Pločama, maraton lađa, festival pijeska), Općina Trpanj (ribarske večeri), Grad Vrgorac (ribarska večer u Zagori - gastro show, ribarska večer u Dusini (Vrgorac)), razna natjecanja u ribolovu i podvodnom ribolovu koje se redoviti održavaju u organizaciji ronilačkih klubova s područja Gradca, Podgore i Ploča.

1.2.5. Tržište rada

Ukupan broj radnog aktivnog stanovništva u dobi od 15 do 64 godina prema popisu iz 2021. godine na području LAGUR-a Malo misto iznosi 11.794 ili 61,3 % stanovništva. Broj zaposlenih osoba prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje iznosi 5.890 zaposlenih osoba (31. prosinca 2022.). Najveći broj zaposlenih bio je u Gradu Ploče, 2.683

zaposlenih ili 45,6 % na prostoru LAGUR-a, a najmanji na području Općine Trpanj, 192 ili 3,3 % ukupnog broja zaposlenih osoba LAGUR-a Malo misto.

Prema evidencijama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje stopa nezaposlenosti na razini LAGUR-a Malo misto u rujnu 2023. iznosila je 12 %. Najmanja nezaposlenost bila je na području Općine Trpanj 3 %, a najviša na području Grada Vrgorca 14,8 %.

1.3. Demografske značajke područja LAGUR-a Malo misto

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, na području LAGUR-a živjelo je 19 235 stanovnika, uz prosječnu gustoću naseljenosti od 33,2 st./km², što je dvostruko manje od prosjeka Republike Hrvatske (68,7 st./km²). Na prostoru LAGUR-a nalazi se 47 naselja, od čega najviše (24) u sastavu Grada Vrgorca (tab. 1). Detaljan prikaz broja stanovnika LAGUR-a na razini naselja, prema podacima popisa stanovništva iz 2021. godine, prikazan je u Prilogu 1.

Tablica 1. Broj stanovnika, površina i gustoća naseljenosti JLS LAGUR-a Malo misto 2021.

Naziv JLS-a	Broj stanovnika (2021).	Površina (km ²)	Gustoća naseljenosti (st./m ²)
Općina Gradac	2 401	49,00	49,00
Grad Ploče	8 220	129,57	63,44
Općina Podgora	2 233	79,95	27,93
Općina Trpanj	683	36,70	18,61
Grad Vrgorac	5 698	284,00	7,71
LAGUR Malo misto	19 235	579,22	33,21

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2023

U posljednjem međupopisnom razdoblju, bilježi se pad broja stanovnika na prostoru LAGUR-a. Najveći pad bilježe Općina Gradac i Grad Ploče, a prirodni pad bilježe i sve ostale jedinice lokalne samouprave u sastavu LAGUR-a, s tendencijom nastavka negativnih trendova. Kartografski prikaz ukupne promjene stanovništva LAGUR-a za razdoblje 2021. – 2011. na razini JLS-ova, prikazan je u Prilogu 1.

Prirodno kretanje, razlika između broja rođenih i broja umrlih, također bilježi negativan trend. U svakoj jedinici lokalne samouprave, manji je broj rođenih od umrlih. Uz emigraciju mladog stanovništva, navedeno neminovno dovodi do smanjenja ukupnog broja stanovnika. Kartografski prikaz prirodne promjene stanovništva LAGUR-a na razini JLS-ova, prikazan je u Prilogu 1.

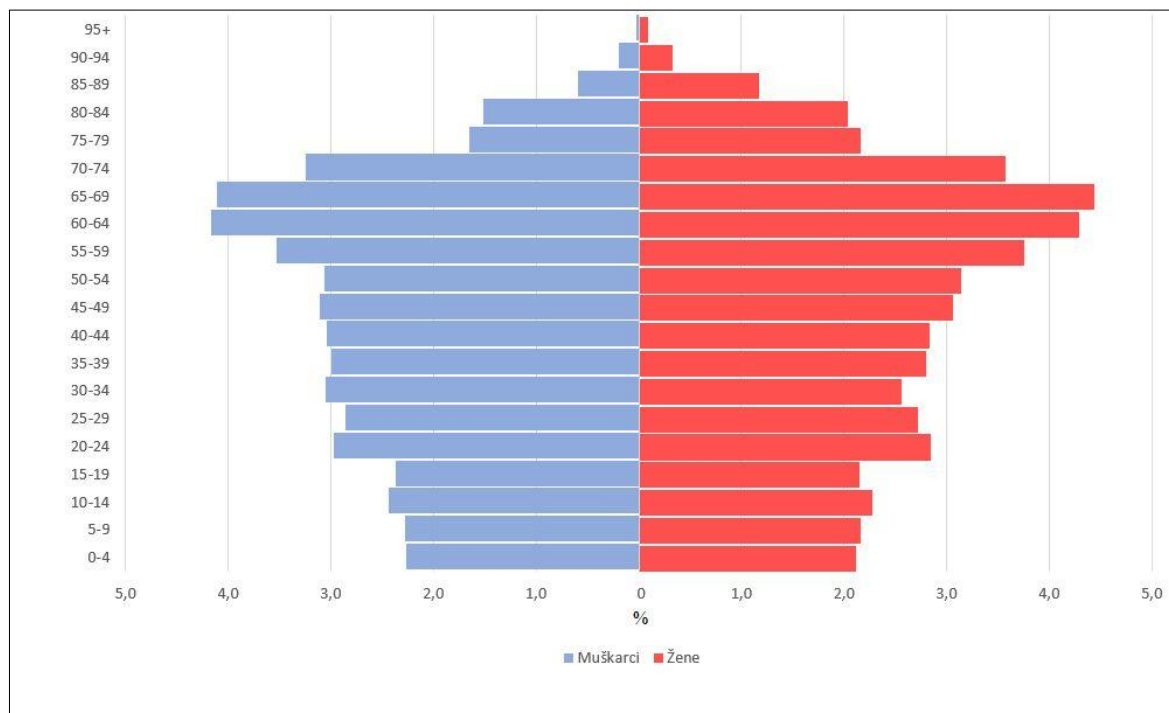
Dobno-spolna struktura također pokazuje nepovoljna obilježja (tab. 2). Najveći udio stanovništva je u srednjoj i ranijim fazama starije životne dobi, odnosno u godinama života od 55 do 74.

Tablica 2. Dobne skupine stanovništva LAGUR-a Malo misto 2021. godine

Dobna skupina	LAGUR Malo misto (%)	Republika Hrvatska (%)
Mlado (0-19)	18,08	19,2

Zrelo (20 – 65)	56,79	58,44
Staro (65 +)	25,13	22,36

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2023

Sl. 5. Dobno-spolna struktura stanovništva LAGUR-a Malo mesto 2021. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2023

Demografska baza je sužena, što ukazuje na deficitarnu zastupljenost mladog stanovništva (sl 5). U konačnici, demografska struktura područja LAGUR-a Malo mesto pripada regresivnom tipu biološkog sastava stanovništva. Dobne skupine (kontingenti) stanovništva, pokazuju ubrzano starenje područja LAGUR-a. U odnosu na prosjek Republike Hrvatske, na području LAGUR-a je manji udio mladog i zrelog stanovništva, a veći je udio starog stanovništva. Navedeni pokazatelji i trendovi iznimno su važni za sve buduće planove razvoja, jer su upravo mlado i zrelo stanovništvo nositelji promjena i razvoja.

Prema obilježjima obrazovne strukture stanovništva, najveći dio stanovnika LAGUR-a ima stupanj obrazovanja završene srednje škole (61,3%). Zatim slijede stanovnici sa završenom osnovnom školom (13,6 %), sveučilišnim studijem (11,63 %) i stručnim studijem (10,07 %). Ostali dio čine osobe bez završene osnovne škole, kao i nepoznati.

2. RAZVOJNI POTENCIJALI I POTREBE SA SWOT ANALIZOM

2.1. SWOT analiza

SWOT analiza predstavlja sveobuhvatno polazište identifikacije sistemske analize odnosa unutarnjih snaga (*Strengths*) i slabosti (*Weaknesses*) te vanjskih prilika (*Opportunities*) i prijetnji (*Threats*). Kroz ovu analitičku metodu provodi se sveobuhvatno mapiranje područja LAGUR-a, što predstavlja ključni preduvjet za identificiranje razvojnih potreba i potencijala te osmišljavanja sveobuhvatne logike intervencije lokalne razvojne strategije u ribarstvu, odnosno strateških ciljeva i mjera. SWOT analiza područja LAGUR-a Malo misto utemeljena je na analitici ključnih sastavnica analize stanja (geografske, gospodarske i demografske značajke), opisanih u prethodnom poglavlju, pri čemu je poseban naglasak stavljen na sastavnice ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva te morskog okoliša i pripadajuće baštine. Dobiveni inputi rezultat su suradnje i interakcije stručne službe LAGUR-a s nizom lokalnih dionika (iz gospodarskog, civilnog i javnog sektora), čija je dinamika interakcije detaljno opisana u poglavlju 4.2.

Tablica 3. SWOT analiza LAGUR-a Malo misto

SNAGE	SLABOSTI
• brojna i raznovrsna zaštićena prirodna baština (PP Biokovo, delta Neretve - Ramsar) utemeljena na geografskoj i geomorfološkoj raznolikosti prostora • povoljna klimatska obilježja prostora koja doprinose održivom razvoju plavog gospodarstva • česta prisutnost zona u kojima se miješa slatka i slana voda (vrulje, ušće Neretve) • postojanje suradnje ribara i znanstvenika putem provedbe projekata ribarsko-znanstvene mreže • raznolik podzemski reljef te očuvana podvodna staništa kao potencijal razvoja ronilačkih aktivnosti u svrhu turizma i istraživanja • izuzetno povoljan geoprostorni položaj (blizina autoceste A1 i državne ceste D8, Pelješki most, razvijen željeznički i pomorski promet) • čisto i nezagađeno more kao resurs razvoja održivog ribarstva i akvakulture • raznovrsna i bogata turistička atrakcijska osnova • bogata maritimna baština proizišla iz dugotrajne tradicije pomorstva i ribarstva lokalnog područja	• značajna prisutnost poljoprivrednih (delta Neretve), industrijskih (luka Ploče) i turističkih onečišćivača (preopterećenost prostora) u lokalnom prostoru • sve veća prisutnost invazivnih vrsta morskih organizama (primjerice plavog raka) • česte štete od sisavaca na ribolovnim alatima i ulovu • jačanje negativnih demografskih trendova na području LAGUR-a s naglaskom na sve lošije parametre prirodne promjene stanovništva • izrazito nepovoljna dobna struktura ribara na LAGUR području • nepostojanje primjerenih programa srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja iz sektora ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva i morskog okoliša • nepostojanje znanstveno-istraživačkih ustanova iz sektora ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva i morskog okoliša • slaba atraktivnost i privlačnost ribarskih zanimanja među (mladom) populacijom

• dugotrajna tradicija postojanja turističkih manifestacija u području ribarstva • brojne organizacije civilnog društva usmjerene prema održivom razvoju ribarstva i akvakulture, zaštiti morskog okoliša i valorizaciji maritimne baštine	• nedovoljno razvijena svijest i upoznatost djece s najznačajnijim vrstama morskih organizama područja LAGUR-a • nezainteresiranost lokalnih dionika za uključivanjem u procese lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD) • nedovoljna primjena aspekta volonterstva općenito, te posebno za provedbu aktivnosti u području ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva i održivog upravljanja morskim okolišem • nedovoljno razvijen sektor akvakulture • zastarjelost i nedovoljna (sigurnosna) opremljenost ribarskih plovila • značajno izražena aktivnost ilegalnog i /ili sportsko-rekreacijskog ribolova koja negativno utječe na razvoj gospodarskog ribolova • nedovoljno znanje i nezainteresiranost lokalnih dionika u ribarstvu o procesima sekundarne obrade (prerade morskih organizama) • gubitak i slabljenje ribarskog identiteta područja uslijed sve izraženije turistifikacije i depopulacije prostora • nedovoljno razvijena infrastruktura za skladištenje, preradu i trženje (prodaju) lokalnih morskih organizama • nedostatna opremljenost ribarskih plovila opremom za očuvanje ulova • neadekvatno opremljena i razvijena infrastruktura za servis i remont ribarskih plovila • zastarjeli način i metode tržišnog plasmana morskih proizvoda • neadekvatno opremljena ribarska plovila, s aspekta sigurnosti plovidbe, radnih uvjeta i higijene • nepostojanje aktivnih subjekata u ribarstvu i akvakulturi s područja LAGUR-a u vidu ribarskih zadruga ili drugih oblika poslovnog udruženja • nedostatna razina kapaciteta inspekcijskih provjera i kontrola u području ribolova (ribarska inspekcija, pomorska policija)
--	---

PRIJEDLOG	PRIJETNJE
• značajan potencijal za provedbom primijenjenih istraživanja vodenih (morskih i slatkovodnih) organizama s područja LAGUR-a • jačanje znanja i kompetencija u području održivog upravljanja ribarstvom i akvakulturom, maritimnom baštinom te morskim okolišem • dostupnost otvorenih prostornih podataka o morskom okolišu (Copernicus Marine Service, EMODnet i dr.) • unaprjeđenje razvoja sektora akvakulture • mogućnost gospodarskog iskorištavanja invazivnih vrsta morskih organizama (primjerice plavog raka) u gastronomske svrhe • sve izraženija potražnja i interes za zaštićenim (lokalnim) prehrambenim proizvodima morskih organizama • mogućnost dodatnog apliciranja kvalitetnih projektnih ideja na nacionalne i međunarodne pozive / programe u području plavog gospodarstva (npr. Plan industrijske tranzicije Jadranske Hrvatske, programi teritorijalne suradnje i dr.) • razvoj digitalnih, tehnoloških i plavih inovacija u području ribarstva i akvakulture • intenziviranje i jačanje svijesti lokalnog stanovništva, posjetitelja i turista o ribarstvu i zaštiti okoliša lokalnog prostora • promocija ribarstva i zanimanja u ribarstvu posebice kod djece i mladih • jačanje znanja o preradi morskih organizama • razvoj programa i aktivnosti povezanih s turističkim ribolovom • mogućnost dodatnog razvoja i oplemenjivanja lokalne turističke ponude putem selektivnih oblika turizma	• nedovoljne kontrole ispusta balastnih voda (iz međunarodnih plovila) • intenziviranje negativnih posljedica klimatskih promjena (pr. povećanje temperature i kiselosti Jadranskog mora, zaslanjivanje delte Neretve, pojava novih invazivnih vrsta u Jadranu) • intenziviranje rasta cijena energenata uslijed ratnih zbivanja na globalnoj razini (sukob Ukrajine i Rusije, Izraela i Palestine), ekonomske inflacije te drugih globalnih zbivanja (pandemije i sl.) • intenziviranje antropogenog pritiska na prostor, prvenstveno daljnjom betonizacijom i turistifikacijom • smanjenje populacije lokalnih morskih organizama uslijed pretjeranog (krivo)lova • izumiranje tradicionalnih obrta u ribarstvu • povećanje koncentracije mikroplastike i drugih opasnih kemijskih elemenata u Jadranskom moru (ulazak iste u hranidbene lance) • potencijalna ekološka onečišćenja i katastrofe na kopnu i moru koje mogu utjecati na okoliš i gospodarstvo (poljoprivreda, ribarstvo, turizam i dr.) • tromost sustava u obradi te odobrenju EU projekata za lokalne dionike što rezultira smanjenjem razine zainteresiranosti za takve projekte. • intenziviranje uvoza jeftinijih morskih organizama upitnog porijekla i kvalitete • navike potrošača u konzumaciji ribe (moderni brzi stil života koji otežava protočnost putanje ribe od ulova do prvog zaloga, manjak navike odlaska na lokalne ribarnice da se kupi svježa i lokalna riba)

Izvor: LAGUR Malo misto

2.2. Razvojni potencijali

Nakon provedene analize stanja ključnih sastavnica područja LAGUR-a Malo misto (geografske, gospodarske i demografske značajke) te identifikacije temeljnih snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji, s posebnim osvrtom na područja ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva te morskog okoliša i maritimne baštine, stvorena je osnova za identifikaciju temeljnih razvojnih potencijala i potreba područja LAGUR-a Malo misto u provedbenom razdoblju 2021.-2027.

Kao temeljni razvojni potencijali razvoja LAGUR-a Malo misto u kontekstu područja ribarstva i akvakulture, plavog gospodarstva te morskog okoliša i pripadajuće baštine prepoznati su:

Tablica 4. Razvojni potencijali LAGUR-a Malo misto

Razvojni potencijal	Opis	Stupanj prioriteta
1. Hidrogeografska i geomorfološka raznolikost s bogatom mrežom (zaštićenih) visokovrijednih okolišnih resursa	Prostor LAGUR-a Malo misto izdvaja se jedinstvenim hidrogeografskim značajkama jer se na relativnom malom prostoru ostvaruje kontakt slatkovodnih (rijeka Neretva i manje kopnene tekućine, Baćinska jezera) slanih vodnih tijela (Jadranskom more) te njihova sinergija (ušće Neretve, vrulje u Drašnicama). Gemorfološka raznolikost proizlazi iz kontaktnog dodira planinskih masiva Biokova, Rilića te hrbata Pelješca, flišnih priobalnih zona, krškog zaobalja te delte Neretve, tvoreći tako jedinstvenu podlogu vrijednih okolišnih resursa s visokim razinama zaštite (PP Biokovo, Ramsarsko područje Neretve, NATURA 2000). Ovaj koloplet prostorne, hidrološke i biološke raznolikosti polazište je razvojnog potencijala stvaranja izrazito visoke privlačnosti stanovništva na područje LAGUR-a te održivog planiranja i razvoja djelatnosti plavog gospodarstva	1.
2. Dugotrajna maritimna tradicija i baština, upotpunjenim suvremenim aktivnostima i manifestacijama u svrhu njezina očuvanja	Područje LAGUR-a karakterizira bogata maritimna materijalna i nematerijalna kulturna baština koja je proizašla iz dugotrajne tradicije pomorstva i ribarstva lokalnog područja. Također, na lokalnom području prisutna je dugotrajna tradicija postojanja turističkih manifestacija u području ribarstva, prvenstveno u gastronomskoj domeni (jeglja, lignje i dr.). Recentna suradnja ribara i znanstvenika putem projekata ribarsko-znanstvene mreže zalog su razvoja budućih primijenjenih istraživanja u domenama korištenja ribolovnih alata, proizvodnje, prerade, trženja i marketinga morskih organizama te sveobuhvatne valorizacije sastavnica maritimne tradicije i baštine.	2.

3. Razvijena prostorna infrastruktura kao oslonac razvoja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva	Prostor LAGUR-a ima izuzetno povoljan geoprostorni položaj, što se ogleda u blizini (pristupu) autoceste A1, državne ceste D8, Pelješkog mosta te razvijenom željezničkom i pomorskom prometu, kao i pratećoj prostornoj infrastrukturi. Također, na području LAGUR-a ističe se nekoliko kvalitetno uređenih iskrcajnih mjesta. Navedeni sadržaji čine izvrstan razvojni potencijal za nadogradnju i unaprjeđenje elemenata prostorne infrastrukture. Prvenstveno se to odnosi na prostorne sadržaje podređene razvoju ribarstva i akvakulture (npr. ribarnice, servisna i remontna postrojenja – dizalice i istezališta) te posljedično turizma (posjetiteljski i interpretacijski centri i pripadajuća turistička infrastruktura usmjerena ka valorizaciji okoliša i maritimne baštine).	3.
4. Društveni kapital lokalne zajednice u službi razvoja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva	Unatoč trendu depopulacije, demografski i društveni kapital LAGUR-a Malo misto ima vrlo visoku ulogu i potencijal u razvoju lokalne zajednice. Lokalnu ribarsku i maritimnu zajednicu čini mreža članova, partnera te brojnih organizacija civilnog društva usmjerenih prema održivom razvoju ribarstva i akvakulture te zaštiti morskog okoliša, potpomognuta djelovanjem javnog sektora sa zajedničkom svijesti o nužnosti i potrebi očuvanja, razvoja i unaprjeđenja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva lokalne zajednice. Posjedovanje iskustva u pripremi i provedbi projekata financiranih iz nacionalnih i europskih fondova i sredstava te pojava mogućnosti za nova (buduća) apliciranja na spomenute pozive, otvaraju vrata kvalitetnom i sveobuhvatnom modelu razvoju ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva LAGUR-a Malo misto.	4.

2.3. Razvojne potrebe

Temeljne razvojne potrebe područja LAGUR-a Malo misto identificirane su i kreirane nastavno na najznačajnije razvojne slabosti. Sukladno njima, stvorena je uspostavna baza strateškog okvira lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a Malo misto za provedbeno razdoblje 2021.-2027.

Tablica 5. Razvojne potrebe LAGUR-a Malo misto za razdoblje 2021. – 2027.

Razvojna potreba	Opis	Stupanj prioriteta
1. Uspostava inovativnih načina i modela razvijanja dodane vrijednosti	Razvojem inovativnih načina i modela razvijanja dodane vrijednosti proizvoda morskih organizama pridonosi unaprjeđenju razvoja sektora ribarstva i akvakulture te općenito plavog gospodarstva. Navedeno je moguće ostvariti razvojem digitalnih, tehnoloških i plavih inovacija u domeni	3.

proizvoda morskih organizama	brendiranja, marketinga, certificiranja te prerade osnovnih proizvoda ribarstva i akvakulture (npr. plavi marketing).	
2. Održivo upravljanje i valorizacija morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava	Održivo upravljanje, valorizacija i zaštita morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava područja LAGUR-a Malo misto prepoznati su kao nužna potreba temeljem prisutnosti brojnih (poljoprivrednih, industrijskih i turističkih) onečišćivača u lokalnom prostoru te neadekvatnog sustava zbrinjavanja i gospodarenja (kopnenim i morskim) otpadom što se ogleda kroz negativne posljedice djelovanja na morske okolišne resurse, staništa i ekosustave.	7.
3. Očuvanje i promicanje i maritimne baštine osmišljavanjem novih događanja, sadržaja i modela valorizacije	Bogata maritimna baština LAGUR-a Malo misto, proizišla iz dugotrajne tradicije pomorstva i ribarstva lokalnog područja, stremlji ka sustavnijoj i sveobuhvatnijoj inventarizaciji i valorizaciji, prvenstveno s turističkog, odgojno-obrazovnog, znanstveno-istraživačkog te kulturno-kreativnog aspekta. Navedeno je moguće ostvariti kroz osmišljavanje novih događanja, sadržaja i modela valorizacije maritimne baštine.	2.
4. Ulaganje u razvoj infrastrukture skladištenje, trženje i očuvanje kvalitete ulova, morskih organizama	Navedena razvojna potreba detektirana je analizom stanja postojeće infrastrukture za skladištenje, trženje i očuvanje kvalitete ulova morskih organizama, pri čemu u slabostima prednjače neopremljenost ribarskih brodova, nedostatak hladnjača za transport ribe, frižidera i rashladnih komora za skladištenje, ledomata za proizvodnju leda, adekvatno opremljenih ribarnica za prodaju i sl.	1.
5. Ulaganje u razvoj servisno-remontne ribarske infrastrukture	Navedena razvojna potreba detektirana je analizom stanja postojeće servisno-remontne infrastrukture ribarskih plovila na čitavom području LAGUR-a Malo misto, gdje uslijed nepostojanja remontnih brodogradilišta, gotovo svi ribari sa svojim plovilima moraju ploviti 100-njak milja sjevernije, prema škverovima u široj okolini Splita ili Šibenika. Ulaganjima u opremanje/adaptaciju/rekonstrukciju i/ili građenje istezališta, gatova, lučica i privezišta uključujući specijalizirane dizalice (mobilne i stacionarne) i transportne prikolice, te objekata/prostora za popravak i servis plovila i svih dijelova plovila te ribarskih alata uključujući i skladišne prostore/objekte ribarskih alata, navedena razvojna potreba bi se zadovoljila.	4.
6. Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva	Iako je u lokalnoj zajednici identificirana široka mreža dionika iz javnog, civilnog i gospodarskog sektora u području ribarstva i akvakulture te pripadajućih djelatnosti plavog gospodarstva, postojeća razina umreženosti ipak ima prostora za intenzivnije jačanje i povezivanje. Navedeno podrazumijeva osnivanje proizvođačkih skupina, klastera, zadruga, udruga ili drugih formalnih i neformalnih skupina, radi lakšeg i sustavnijeg plasmana proizvoda na tržište i poslovanja. Umrežavanje s dionicima ribarstva i akvakulture	8.

	izvan područja LAGUR-a, nameće se kao potreba radi uvođenja i primjena radnih i/ili poslovnih inovacija i poboljšanja temeljem postojećih primjera dobre prakse.	
7. Poboljšanje funkcionalnih, ekoloških i sigurnosnih uvjeta na ribarskim plovilima	Navedena potreba proizlazi iz prepoznatih slabosti u vidu neprilagođenih uvjeta boravka i rada ribarskim plovilima, što rezultira razvojnim problemom nedostatne sigurnosti i otežanih radnih i životnih uvjeta na plovilima pri ribolovu. Spomenuta potreba premostila bi se ulaganjima u poboljšanje higijenskih, zdravstvenih, sigurnosnih i radnih uvjeta ribara na plovilima, ulaganjima u plovila i opremu kojom se ograničavaju, i ako je to moguće, uklanjaju fizički i biološki učinci ribolova na ekosustav ili morsko dno te kojom se štiti alat i ulov od zaštićenih sisavaca i ptica, ulaganjima u ribarska plovila u svrhu ublažavanja klimatskih promjena i poboljšanja energetske učinkovitosti ribarskih plovila, uključujući u hidrodinamiku trupa plovila, pogonski sustav plovila (izuzev zamjene/modernizacije motora) te smanjenje potrošnje električne i termalne energije te ulaganjima u ribarska plovila i izvan plovila koja dodaju vrijednost proizvodima ribarstva te poboljšavaju kvalitetu proizvoda ribarstva / ulova.	6.
8. Jačanje znanja, vještina i kompetencija u domeni održivog razvoja ribarstva i akvakulture te sastavnica plavog gospodarstva	Terenskom analizom utvrđeno je kako se jedna od ključnih razvojnih potreba LAGUR-a Malo misto ogleda u nužnosti ulaganja u aktivnosti jačanja znanja, vještina i kompetencija u domeni održivog ribarstva i akvakulture te sastavnica plavog gospodarstva. Navedena potreba ponajviše se iskazala kao nužnom u najmlađim demografskim skupinama (djeca i mladi) gdje je utvrđen nedostatak formalnih i neformalnih oblika obrazovanja u domeni održivog razvoja ribarstva i akvakulture te plavog gospodarstva te nedostatna razina promocije "plavih" zanimanja. Također, i ostale dobne skupine iskazuju potrebu za cjeloživotnim učenjem, usavršavanjem i informiranjem na temu održivog razvoja ribarstva i akvakulture te sastavnica plavog gospodarstva	5.
9. Provedba znanstveno-istraživačkih djelatnosti usmjerenih prema održivom razvoju ribarstva, akvakulture i plavog gospodarstva	Navedena potreba nameće se kao logičan nastavni sljed aktivnosti suradnje ribara i znanstvenika uslijed provedbe dosadašnjih projekata ribarsko-znanstvene mreže. Terenskom analizom utvrđen je značajan interes i potreba za provedbom primijenjenih istraživanja iskorištavanja i valorizacije biljnih i životinjskih morskih organizama s područja LAGUR-a te razvojem digitalnih, tehnoloških i plavih inovacija u području ribarstva i akvakulture, s posebnim osvrtom na mogućnost korištenja otvorenih prostornih podataka o morskom okolišu (Copernicus Marine Service, EMODnet i dr.) Zaključno, navedena potreba uvelike doprinosi održivom plavom gospodarstvu i prioritetnim područjima strategije pametne specijalizacije (S3) Republike Hrvatske.	9.

3. STRATEŠKI OKVIR LRSR

3.1. Vizija i misija LAGUR-a u razdoblju 2021.- 2027.

Definiranjem razvojnih potreba i potencijala, a nastavno na ulazne informacije i smjernice lokalnih razvojnih dionika, stvoren je okvir za promišljanje i planiranje budućeg razvoja LAGUR-a Malo misto u razdoblju 2021. - 2027., odnosno kontura vizije budućeg razvoja i djelovanja. Sukladno navedenom, vizija razvoja LAGUR-a Malo misto utemeljena je na četiri ključna razvojna potencijala prostora:

- 1. Hidrogeografska i geomorfološka raznolikost s bogatom mrežom (zaštićenih) visokovrijednih okolišnih resursa*
- 2. Dugotrajna maritimna tradicija i baština, upotpunjenim suvremenim aktivnostima i manifestacijama u svrhu njezina očuvanja*
- 3. Razvijena prostorna infrastruktura kao oslonac razvoja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva*
- 4. Društveni kapital lokalne zajednice u službi razvoja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva*

S druge strane, neizostavan segment na kojeg se obratila posebna pozornost prilikom osmišljavanja vizije područja LAGUR Malo misto, uključivao je temeljne razvojne potrebe područja koje su elaborirane u prethodnom poglavlju: *1. Uspostava inovativnih načina i modela razvijanja dodane vrijednosti proizvoda morskih organizama; 2. Održivo upravljanje i valorizacija morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava; 3. Očuvanje i promicanje maritimne baštine osmišljavanjem novih događanja, sadržaja i modela valorizacije; 4. Ulaganje u razvoj infrastrukture skladištenje, trženje i očuvanje kvalitete ulova, morskih organizama; 5. Ulaganje u razvoj servisno-remontne ribarske infrastrukture; 6. Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva; 7. Poboljšanje funkcionalnih, ekoloških i sigurnosnih uvjeta na ribarskim plovilima; 8. Jačanje znanja, vještina i kompetencija u domeni održivog razvoja ribarstva i akvakulture te sastavnica plavog gospodarstva te 9. Provedba znanstveno-istraživačkih djelatnosti usmjerenih prema održivom razvoju ribarstva, akvakulture i plavog gospodarstva*

Misija je LAGUR-a Malo misto omogućiti svim lokalnim dionicima pravo da odrede razvojni smjer svoje lokalne ribarstvene zajednice, sve sukladno EU smjernicama plavog gospodarstva, digitalne transformacije te zelene tranzicije - vodeći se pritom načelima održivosti, nediskriminacije, ravnopravnosti te transparentnosti.

Vizija LAGUR-a Malo misto, sa svim uvaženim i sadržanim elementima razvojnih potencijala i potreba LAGUR područja, polazište je definiranja strateškog okvira LRSR za provedbeno razdoblje 2021.-2027., a ona glasi:

Područje koje baštini svoje 'slatko-slane' vodne resurse i tradiciju, te valorizira ih kao jednu od temeljnih stupova održivog, ravnomjernog, uključivog i pravednog gospodarskog razvoja svoje lokalne ribarstvene zajednice.

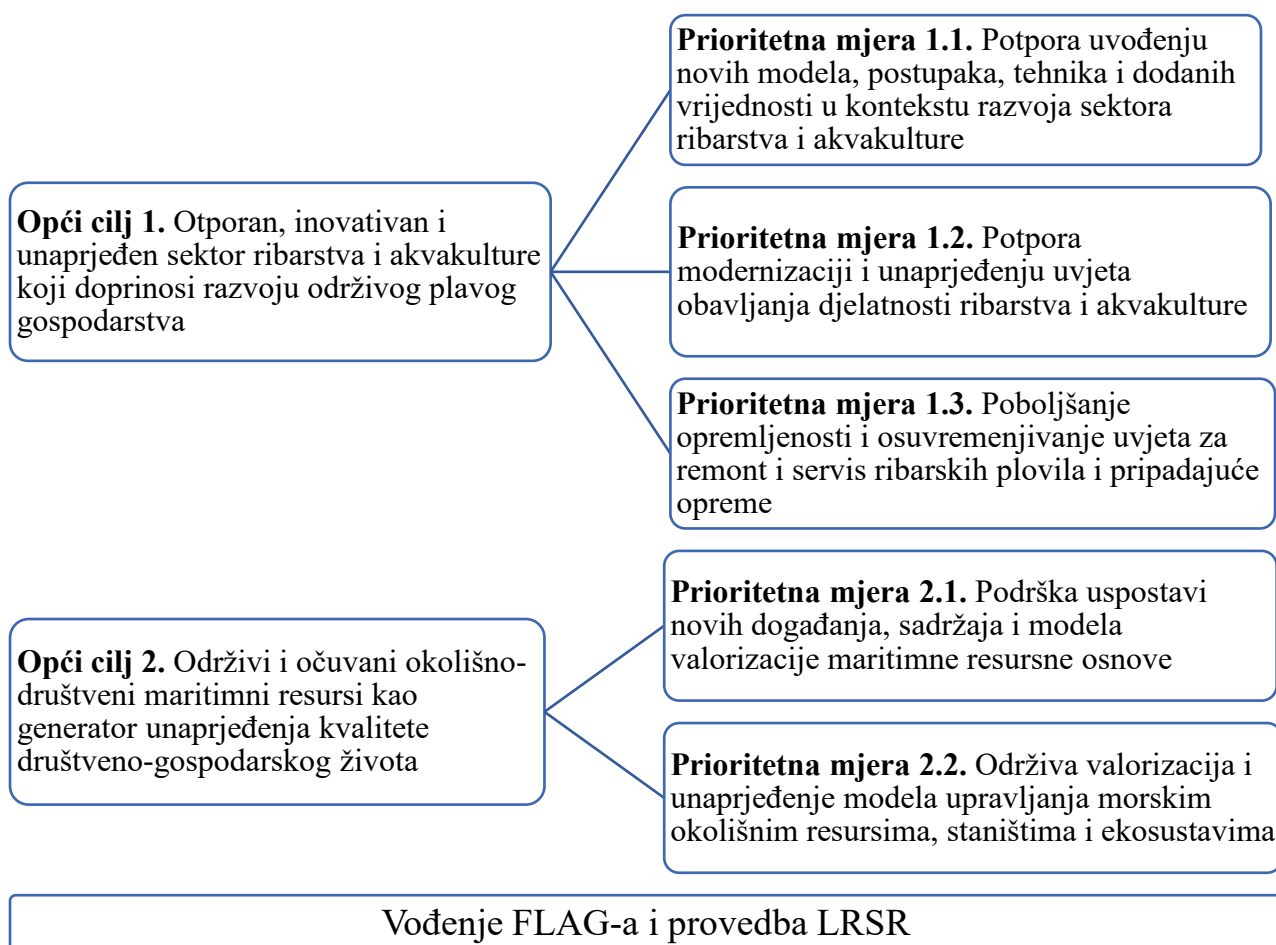
Navedena vizija i misija ostvarit će se putem strateškog okvira djelovanja, uokvirenog u hijerarhijskoj strukturi krovnih strateških ciljeva i prioriteta mjera.

Općim ciljevima LRSR LAGUR-a Malo misto 2021. - 2027., želi se djelovati prema sektoru ribarstva i akvakulture LAGUR područja (kroz unaprjeđenje i poboljšanje njegove konkurentnosti, profitabilnosti i održivosti, kroz spoj tradicije, suvremenog pristupa i inovativnosti) te unaprjeđenju upravljanja i valorizacije prirodne i društvene resursne osnove LAGUR područja (sl. 5).

Prioritetnim mjerama LRSR LAGUR-a Malo misto 2021. - 2027., želi se djelovati prema javnoj infrastrukturi sektora ribarstva i akvakulture, uvjetima rada sektora ribarstva i akvakulture, stvaranju novih i jačanju dodanih vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture, prirodnim resursima mora, morskog okoliša i ekosustava povezanih s morem, maritimnoj resursnoj osnovi društva i baštine te povezivanju, umrežavanju i suradnji dionika u ribarstvu i akvakulturi.

Putem navedenog strateškog okvira doprinijet će se ostvarenju četiri prioriteta u okviru Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027., sufinanciranih sredstvima potpore iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPR), koji ujedno doprinose Zajedničkoj ribarstvenoj politici (ZRP) Unije:

- I. Poticanje održivog ribarstva i očuvanje vodenih bioloških resursa
- II. Poticanje održivih aktivnosti akvakulture i prerade te stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, doprinoseći sigurnosti hrane u Uniji
- III. Omogućivanje održivog plavog gospodarstva u obalnim, otočnim i kontinentalnim područjima i jačanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica
- IV. Jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i jamčenje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja

Slika 6. Shematski prikaz hijerarhijske strukture strateškog okvira LRSR LAGUR-a Malo mesto 2021.-2027.

3.2. Opis općih ciljeva i prioritetnih mjera s mjerljivim pokazateljima ostvarenja

Tablica 6. Opći ciljevi i prioritetne mjere LAGUR-a Malo mesto za razdoblje 2021. – 2027.

Naziv	Opći cilj 1. Otporan, inovativan i unaprjeđen sektor ribarstva i akvakulture koji doprinosi razvoju održivog plavog gospodarstva
Opis i relevantnost općeg cilja ⁵	Gospodarsku djelatnost ribarstva (te manjim djelom akvakulture) karakterizira tradicionalna zastupljenost te neizostavna povezanost s uspostavom i prepoznatljivošću lokalnog (priobalnog) identiteta prostora LAGUR-a Malo mesto. Obzirom na okolišne, tradicijske, gospodarske i demografske okolnosti, mali obalni ribolov se profilirao kao ribarstvena grana koja najvećim dijelom dominira među dionicima gospodarskog sektora ribarstva LAGUR-a Malo mesto. Nažalost, ekonomska uloga i društvena pozicija ribarstva danas je, u odnosu na protekla desetljeća, znatno devalvirana, nedovoljno atraktivna među mlađom populacijom te konstantno mora pratiti suvremene tokove, regulative i tehnologije s ciljem razvoja i napretka. Terenskom analizom, posebice među lokalnim dionicima iz gospodarskog sektora, evidentno je kako gospodarski potencijal sektora ribarstva i akvakulture područja LAGUR-a Malo mesto pokazuje trend slabljenja, obzirom na niske kapacitete ribolovne flote, starosnu strukturu stanovništva, niski interes za bavljenjem ovim djelatnostima. Također, sve veća zastupljenost i marketinška promocija konzumacije cjenovno konkurentnije, jeftinije uvozne ribe i morskih organizama, porasta cijene

⁵ Doprinosi pokazateljima rezultata utvrđenima u OPRARH za Prioritet 3. „Omogućavanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica“ te predstavljaju sumirane iznose pokazatelja na razini prioritetnih mjera

	energenata, repromaterijala i opreme, pojave novih zdravstvenih i sigurnosnih kriza, klimatske promjene i dr. dodatno utječu na smanjenje intenziteta gospodarskih aktivnosti ribarstva i akvakulture na predmetnom području. S druge strane jedinstvena hidrogeografska i geomorfološka raznolikost s bogatom mrežom (zaštićenih) visokovrijednih okolišnih resursa, dugotrajna maritimna tradicija i baština, upotpunjenim suvremenim aktivnostima i manifestacijama u svrhu njezina očuvanja, razvijena prostorna infrastruktura kao oslonac razvoja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva te društveni kapital lokalne zajednice u službi razvoja ribarstva i akvakulture te održivog plavog gospodarstva predstavljaju temeljne potencijale za uspostavu otpornog i inovativnog sektora ribarstva i akvakulture koji će doprinosti razvoju održivog plavog gospodarstva LAGUR-a Malo misto. Navedene činjenice ukazuju na nužnost potrebnih intervencija u sektoru ribarstva i akvakulture, s ciljem ekonomskog i strukturnog jačanja subjekata u ribarstvu i akvakulturi, te poboljšanja uvjeta za obavljanjem djelatnosti na području LAGUR-a, radi ostvarivanja povećanog dohotka, konkurentnosti, a time i održivosti dionika u ribarstvu i akvakulturi. Također, svrha cilja je poticanje inovativnosti u sektoru ribarstva i poslovanju te poticanje korištenja znanja i sposobnosti kako bi se stvorila dodana vrijednost postojećim proizvodima i uslugama te stvorili novi proizvodi i usluge, smanjili troškovi i povećala isplativost proizvodnje te poboljšala ekonomska i ekološka održivost sektora.					
Indikatori (mjerljivi rezultati)	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	CR 07 – Očuvana radna mjesta	Broj osoba	0	2023.	11	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0	2023.	0	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
Prioritetna mjera za postizanje općeg cilja	Prioritetna mjera 1.1. Potpora uvođenju novih modela, postupaka, tehnika i dodanih vrijednosti u kontekstu razvoja sektora ribarstva i akvakulture					
Opis i relevantnost prioritetne mjere	Cilj prioritetne mjere je doprinijeti jačanju postojećih, istraživanju i stvaranju novih dodanih vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture LAGUR područja, istraživanju i stvaranju novih kanala za distribuciju i plasman proizvoda, s ciljem jačanja prepoznatljivosti i ekonomske vrijednosti proizvoda te skraćivanja lanaca opskrbe ribom i proizvodima u ribarstvu i akvakulturi. Mjerom će se izravno djelovati prema prepoznatim razvojnim potrebama LAGUR područja: (1) Uspostava inovativnih načina i modela razvijanja dodane vrijednosti proizvoda morskih organizama, (4) Ulaganje u razvoj infrastrukture za skladištenje, trženje i očuvanje kvalitete ulova, morskih organizama, (6) Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva (9) Provedba znanstveno-istraživačkih djelatnosti usmjerenih prema održivom razvoju ribarstva, akvakulture i plavog gospodarstva.					
Potencijalna ulaganja (aktivnosti)	- opremanje/adaptacija/rekonstrukcija i/ili građenje prostora/objekata za trženje i maloprodaju proizvoda ribarstva i akvakulture - kreiranje, uspostava i razvoj inovativnih kanala prodaje proizvoda ribarstva i akvakulture - nabava i/ili opremanje montažnih i mobilnih objekata, uključivo i vozila za maloprodaju proizvoda ribarstva i akvakulture te mobilnih objekata prehrane - uspostava i razvoj unikatnih oznaka i vizualnog identiteta lokalnih proizvoda ribarstva i akvakulture - stručni savjeti i savjetodavne usluge (od strane znanstvenih, akademskih, stručnih tijela ili subjekata koji pružaju gospodarsko savjetovanje i koji imaju potrebne kompetencije)					

	uključujući o okolišnoj održivosti ribolova, o poslovnim strategijama, strategijama stavljanja na tržište i slično - provedba istraživanja te izrade znanstvenih i/ili stručnih publikacija usmjerenih prema istraživanju novih modela, postupaka, tehnika i dodane vrijednosti u kontekstu razvoja sektora ribarstva i akvakulture - osmišljavanje i kreiranje primarnih (oglašavanje, unaprjeđenje prodaje, PR aktivnosti) i sekundarnih promocijskih aktivnosti vezanih uz proizvode ribarstva i akvakulture (dizajn proizvoda, ambalaža i sl.) - razvoj i /ili uvođenje novih ili znatno poboljšanih proizvoda i opreme, novih ili poboljšanih postupaka i tehnika te novih ili poboljšanih sustava upravljanja i organizacije - promidžbene aktivnosti koje uključuju informiranje i vidljivost Detaljan popis ulaganja (aktivnosti) bit će naknadno definiran u LAGUR natječaju.					
Mjerljivi pokazatelji (pokazatelji rezultata) prioritetne mjere	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	Stvorena/podržana infrastruktura, sadržaji, oprema	Broj infrastrukture / sadržaja / opreme	0	2023.	5	Izvešća LAGUR-a, MP/UR
	Odobreni projekti na LAGUR razini	Broj projekata	0	2023.	5	Izvešća LAGUR-a, MP/UR
	CR 07 – Očuvana radna mjesta	Broj osoba	0	2023.	6	Izvešća LAGUR-a, MP/UR
	CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0	2023.	0	Izvešća LAGUR-a, MP/UR
Prioritetna mjera za postizanje općeg cilja	Prioritetna mjera 1.2. Potpora modernizaciji i unaprjeđenju uvjeta obavljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture⁶					
Opis i relevantnost prioritetne mjere	Cilj prioritetne mjere je doprinijeti unaprjeđenom stanju i boljoj opremljenosti potrebnim sadržajima i opremom plovila za obavljanje djelatnosti ribarstva i akvakulture, kao i ulaganjima izvan plovila, a kojima će se omogućiti očuvanje ulova, te će se utjecati prema konkurentnijem i profitabilnijem sektoru ribarstva i akvakulture LAGUR područja. Mjerom će se izravno djelovati prema prepoznatim razvojnim potrebama LAGUR područja: (6) Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva i (7) Poboljšanje funkcionalnih, ekoloških i sigurnosnih uvjeta na ribarskim plovilima					
Potencijalna ulaganja (aktivnosti)	- razvoj komplementarnih aktivnosti koje se odnose na ribarevu osnovnu poslovnu djelatnost ribolova, uključujući ribolovni turizam, restorane, okolišne usluge u području ribolova i obrazovne aktivnosti o ribolovu - ulaganja u ribarska plovila namijenjena poboljšanju higijenskih, zdravstvenih, sigurnosnih i radnih uvjeta - ulaganja u ribarska plovila i opremu kojom se ograničavaju, i ako je to moguće, uklanjaju fizički i biološki učinci ribolova na ekosustav ili morsko dno te kojom se štiti alat i ulov od zaštićenih sisavaca i ptica					

⁶ Potencijalna ulaganja (aktivnosti) u okviru Prioritetne mjere su sukladne mjerama obuhvaćenima Programu, u skladu s prilogom Preporuka i smjernica za izradu lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR) i Pravilnika o provedbi mjere III.2. „Odabir i odobravanje lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu“.

	- ulaganja u ribarska plovila u svrhu ublažavanja klimatskih promjena i poboljšanja energetske učinkovitosti ribarskih plovila, uključujući u hidrodinamiku trupa plovila, pogonski sustav plovila (izuzev zamjene/modernizacije motora) te smanjenje potrošnje električne i termalne energije - ulaganja u ribarska plovila i izvan plovila koja dodaju vrijednost proizvodima ribarstva te poboljšavaju kvalitetu proizvoda ribarstva / ulova - ulaganja u uspostavu novih i/ili osuvremenjivanje postojećih objekata za preradu proizvoda ribarstva i akvakulture, uključujući ulaganja u smanjenje potrošnje energije i energetske učinkovitost, uključujući potrošnju vode, obnovljive izvore energije, smanjenje utjecaja na okoliš, uključujući i smanjenje i sprječavanje onečišćenja, obradu otpada i pročišćavanje otpadnih voda, unaprjeđenje sigurnosti, higijene, zdravstvenih i radnih uvjeta, poboljšanje sljedivosti i kvalitetu proizvoda, preradu nusproizvoda nastalih prilikom glavnih aktivnosti prerade, preradu ekoloških proizvoda akvakulture te inovativne proizvode, procese, opremu ili sustave upravljanja i organizacije - promidžbene aktivnosti koje uključuju informiranje i vidljivost Detaljan popis ulaganja (aktivnosti) bit će naknadno definiran u LAGUR natječaju.
--	--

Mjerljivi pokazatelji (pokazatelji rezultata) prioritetne mjere	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	Stvorena/podržana infrastruktura, sadržaji, oprema	Broj infrastrukture /sadržaja/opreme	0	2023.	12	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Krajnji korisnici stvorene/podržane infrastrukture, sadržaja, opreme	Broj korisnika	0	2023.	12	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Odobreni projekti na LAGUR razini	Broj projekata	0	2023.	12	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 07 – Očuvana radna mjesta	Broj osoba	0	2023.	5	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0	2023.	0	Izvješća LAGUR-a, MP/UR

Prioritetna mjera za postizanje općeg cilja
Opis i relevantnost prioritetne mjere

Prioritetna mjera 1.3. Poboljšanje opremljenosti i osuvremenjivanje uvjeta za remont i servis ribarskih plovila i pripadajuće opreme

Cilj prioritetne mjere je doprinos poboljšanju opremljenosti i osuvremenjivanju uvjeta za remont i servis ribarskih plovila i pripadajuće opreme ribarskih plovila na području LAGUR-a Malo misto Mjerom će se izravno djelovati prema prepoznatim razvojnim potrebama LAGUR područja: (5) Ulaganje u razvoj servisno- remontne ribarske infrastrukture, (6) Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva

Potencijalna ulaganja (aktivnosti)

- opremanje/adaptacija/rekonstrukcija i/ili građenje prostora/objekata za istezanje i podizanje plovila, uključujući specijalizirane dizalice (mobilne i stacionarne) i transportne prikolice te eventualne sitne infrastrukturne radove,
- opremanje/adaptacija/rekonstrukcija i/ili građenje objekata/prostora za popravak i servis plovila i svih dijelova plovila te ribarskih alata uključujući i skladišne prostore/objekte ribarskih alata
- promidžbene aktivnosti koje uključuju informiranje i vidljivost

Detaljan popis ulaganja (aktivnosti) bit će naknadno definiran u LAGUR natječaju.

Mjerljivi pokazatelji (pokazatelji rezultata) prioritetne mjere	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	Stvorena/podržana infrastruktura, sadržaji, oprema	Broj infrastrukture /sadržaja/opreme	0	2023.	1	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Krajnji korisnici stvorene/podržane infrastrukture, sadržaja, opreme	Broj korisnika	0	2023.	5	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Odobreni projekti na LAGUR razini	Broj projekata	0	2023.	1	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 07 – Očuvana radna mjesta	Broj osoba	0	2023.	0	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0	2023.	0	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
Naziv	Opći cilj 2. Održivi i očuvani okolišno-društveni maritimni resursi kao generator unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života					
Opis i relevantnost	Okolišno-društvene resurse područja LAGUR-a Malo misto, orijentirane prema moru, djelatnostima održivog plavog gospodarstva i maritimnoj osnovi, karakterizira naglašeno bogatstvo, dugotrajna tradicija i raznolikost, tvoreći tako jedinstveni razvojni potencijal te svojevrсни generator jamstva budućeg unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života LAGUR-a Malo misto. Unatoč visokom stupnju gospodarske razvijenosti, prostor LAGUR-a Malo misto ipak je suočen sa značajnim okolišno-društvenim problemima razvojnim poteškoćama, koje su detaljno elaborirane putem SWOT analize. Među značajnijim problemima identificiran je izuzetan opterećeni pritisak na okolišne i društvene maritimne resurse, staništa i ekosustave što implicira potrebu za održivim upravljanjem, valorizacijom i zaštitom istih. Osim prepoznatih negativnih trendova na okolišne resurse, devalvacija društvenog kapitala i potencijala područja ogleda se kroz trendove depopulacije te izumiranja i nestajanja maritimnog (ribarskog) identiteta. Navedeno se prvenstveno ogleda kroz nedovoljnu zastupljenost sadržaja i inicijativa cjelogodišnjih aktivnosti, nedostatnu valorizaciju sveukupne kulturno-povijesne maritimne i prirodne baštine LAGUR područja te nedostatnu svijest i informiranost stanovništva i posjetitelja o potrebama zaštite, očuvanja i promocije maritimne baštine. Izuzev identificiranih internih slabosti koje utječu na društveno-okolišne maritimne resurse, među eksternim prijetnjama posebno se izdvajaju klimatske promjene (pojava novih invazivnih vrsta, vremenske nepogode) te jačanje procesa globalizacije (izumiranje lokalnih identiteta). Kako bi se spomenute resurse očuvalo s ciljem budućeg unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života, generirao se niz potreba za intervencijama u očuvanje, održivo i unaprijeđeno korištenje visoko vrijedne i raznolike resursne osnove društva i prirode LAGUR područja.					
Pokazatelji rezultata općeg cilja 2 ⁷	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	CR 07 – Očuvana radna mjesta	Broj osoba	0	2023.	3	Izvješća LAGUR-a, MP/UR

⁷ Doprinos pokazaateljima rezultata utvrđenima u OPRARH za Prioritet 3. „Omogućavanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica“ te predstavljaju sumirane iznose pokazatelja na razini prioritetnih mjera

	CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0	2023.	5	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
Prioritetna mjera za postizanje općeg cilja	Prioritetna mjera 2.1. Podrška uspostavi novih događanja, sadržaja i modela valorizacije maritimne resursne osnove					
Opis i relevantnost prioritetne mjere	Cilj prioritetne mjere je doprinijeti promicanju i valorizaciji maritimne resursne osnove društva ribarstvenog područja LAGUR-a Malo misto (materijalna i nematerijalna baština te ukupni ljudski kapital), kao jednog od najvažnijih resursa na kojem se temelji razvoj te koji doprinosi visokoj kvaliteti življenja i iskustvu posjećivanja ribarstvenog područja LAGUR-a. Mjerom će se izravno djelovati prema prepoznatim razvojnim potrebama LAGUR područja: (3) Očuvanje i promicanje i maritimne baštine osmišljavanjem novih događanja, sadržaja i modela valorizacije, (6) Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva, (8) Jačanje znanja, vještina i kompetencija u domeni održivog razvoja ribarstva i akvakulture te sastavnica plavog gospodarstva					
Potencijalna ulaganja (aktivnosti)	- građenje/rekonstrukcija/adaptacija i opremanje turističko-informativnih, posjetiteljskih, prezentacijskih, odgojno-obrazovnih, edukativnih, znanstveno-istraživačkih, kulturno-umjetničkih objekata i sadržaja temeljenih na tematici maritimne baštine ribarstvenog područja LAGUR-a - izrada umjetničkih djela i uporabnih predmeta u nekomercijalne svrhe temeljenih na i vezanih uz tematiku maritimne baštine ribarstvenog područja LAGUR-a - organizacija i provedba događanja vezanih uz turističku, kulturno-umjetničku, znanstveno-istraživačku, odgojno-obrazovnu, gastronomsku, sportsku, rekreativnu i ostale oblike valorizacije i promicanja maritimne baštine (storytelling, izložbe, programi, radionice, događanja, skupovi, sajmovi, manifestacije i sl.) - provedba istraživanja te izrade znanstvenih i/ili stručnih publikacija temeljenih na tematici maritimne baštine ribarstvenog područja LAGUR-a - osmišljavanje i razvoj nastavnih sadržaja, metodičko-didaktičkih scenarija poučavanja i ostalih oblika obrazovnih materijala putem formalnih i/ili neformalnih oblika obrazovanja utemeljenih maritimnoj baštini ribarstvenog područja LAGUR-a - suradnja ribara i dionika u ribarstvu sa znanstveno-istraživačkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-umjetničkim, turističkim i razvojnim sektorom vezana uz unaprjeđenje, promociju i valorizaciju maritimne baštine ribarstvenog područja LAGUR-a - promidžbene aktivnosti koje uključuju informiranje i vidljivost Detaljan popis ulaganja (aktivnosti) bit će naknadno definiran u LAGUR natječaju.					
Mjerljivi pokazatelji (pokazatelji rezultata) prioritetne mjere	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	Stvorena/podržana infrastruktura i sadržaji za promicanje i valorizaciju maritimne kulturne baštine	Broj	0	2023	3	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Inicijative/događanja koja doprinose promicanju i valorizaciji maritimne kulturne baštine	Broj	0	2023	7	Izvješća LAGUR-a, MP/UR

	Odobreni projekti na LAGUR razini CR 07 – Očuvana radna mjesta CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj projekata Broj osoba Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0 0 0	2023 2023. 2023.	6 2 3	Izvješća LAGUR-a, MP/UR Izvješća LAGUR-a, MP/UR Izvješća LAGUR-a, MP/UR	
Prioritetna mjera za postizanje općeg cilja	Prioritetna mjera 2.2. Održiva valorizacija i unaprjeđenje modela upravljanja morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima						
Opis i relevantnost prioritetne mjere	Cilj prioritetne mjere je doprinijeti očuvanju i održivoj valorizaciji i unaprjeđenju modela upravljanja morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima, najvažnijim resursima na kojima se temelji opstanak i budući razvoj samog sektora ribarstva te koji doprinose visokoj kvaliteti življenja i iskustvu posjećivanja ribarstvenog područja LAGUR-a. Mjerom će se izravno djelovati prema prepoznatim razvojnim potrebama LAGUR područja: (2) Održivo upravljanje i valorizacija morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava, (6) Umrežavanje i povezivanje dionika ribarstva i akvakulture te ostalih dionika plavog gospodarstva, (8) Jačanje znanja, vještina i kompetencija u domeni održivog razvoja ribarstva i akvakulture te sastavnica plavog gospodarstva i (9) Provedba znanstveno-istraživačkih djelatnosti usmjerenih prema održivom razvoju ribarstva, akvakulture i plavog gospodarstva						
Potencijalna ulaganja (aktivnosti)	- građenje/rekonstrukcija/adaptacija i opremanje turističko-informativnih i posjetiteljskih objekata i sadržaja temeljenih na valorizaciji morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava (posjetiteljski i prezentacijski centri, poučne i edukativne tematske staze i sl.) - aktivnosti sakupljanja izgubljene ribolovne opreme i alata i prikupljanja morskog otpada, aktivnosti u okviru pripreme, sastavljanja, praćenja i ažuriranja planova zaštite i upravljanja za aktivnosti povezane s ribarstvom - izrada umjetničkih djela i uporabnih predmeta u nekomercijalne svrhe temeljenih na i vezanih uz tematiku morskih okolišnih sustava, staništa i ekosustava - aktivnosti za povećanje okolišne svijesti ribara o zaštiti i obnovi morske odnosno vodene bioraznolikosti - podizanje svijesti, edukacije i informiranje o očuvanju i unaprjeđenju stanja i valorizaciji morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava (kampanje, uključujući kampanje na društvenim mrežama, promo materijali, radionice, edukativni sadržaji i sl.) - organizacija i provedba događanja vezanih uz turističku, znanstveno-istraživačku, odgojno-obrazovnu, sportsku, rekreativnu i ostalu valorizaciju morskih okolišnih resursa, staništa i ekosustava (storytelling, izložbe, programi, radionice, događanja, skupovi, sajmovi, manifestacije i sl.) - organizacija i provedba akcija čišćenja morskog okoliša te kopnenog (obalnog) okoliša povezanog uz more - provedba istraživanja te izrade znanstvenih i/ili stručnih publikacija temeljenih na morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima - aktivnosti uključuju promicanje zaštite morskog okoliša, uključujući prikupljanje, upravljanje i upotrebu podataka za poboljšanje znanja o morskom okolišu - osmišljavanje i razvoj nastavnih sadržaja, metodičko-didaktičkih scenarija poučavanja i ostalih oblika obrazovnih materijala putem formalnih i/ili neformalnih oblika obrazovanja utemeljenih na održivim upravljanjem morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima						

	- promidžbene aktivnosti koje uključuju informiranje i vidljivost Detaljan popis ulaganja (aktivnosti) bit će naknadno definiran u LAGUR natječaju.					
Mjerljivi pokazatelji (pokazatelji rezultata) prioritetne mjere	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Osnovna vrijednost	Referentna godina	Ciljna vrijednost (2029.)	Izvor podataka
	Krajnji korisnici informirani i/ili educirani o očuvanju i održivoj valorizaciji morskih okolišnih resursa, staništa i/ili ekosustava	Broj	0	2023	3500	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Stvorena/podržana infrastruktura i oprema za očuvanje i održivu valorizaciju morskih okolišnih resursa, staništa i/ili ekosustava	Broj	0	2023	1	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Inicijative/događanja koja doprinose unaprjeđenju stanja i kvalitete morskih okolišnih resursa, staništa i/ili ekosustava	Broj	0	2023	2	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	Odobreni projekti na LAGUR razini	Broj projekata	0	2023	4	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 07 – Očuvana radna mjesta	Broj osoba	0	2023.	1	Izvješća LAGUR-a, MP/UR
	CR 13 – Aktivnosti suradnje među dionicima	Broj aktivnosti (radnji) koje se provode u partnerstvu	0	2023.	2	Izvješća LAGUR-a, MP/UR

Tablica 7. Zajedničke značajke za sve prioritetne mjere u okviru LRSR LAGUR Malo misto

Ciljani korisnici	Javna tijela; trgovačka društva/ustanove ili druge organizacije u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nisu javna tijela; komunalna poduzeća; lučke uprave; odgojno-obrazovne ustanove; znanstvene ustanove; organizacije civilnog društva (udruge); fizičke osobe; zaklade; fondacije; turističke zajednice; neprofitne organizacije; zadruge, klasteri; trgovačka društva/obrti/druge pravne organizacije u sektoru ribarstva i akvakulture te izvan sektora ribarstva i akvakulture . Ciljani korisnici za prioritetnu mjeru 1.2 bit će usklađeni s ciljanim (prihvatljivim) korisnicima navedenim u nacionalnom operativnom Programu ((ribari, uzgajivači i prerađivači proizvoda ribarstva i akvakulture (isključivo mikro, mala i srednja poduzeća u skladu sa člankom 28. Uredbe (EU) 2021/1139) Detaljni uvjeti koje moraju zadovoljiti ciljani korisnici biti će definirani u okviru LAGUR natječaja.
Uvjeti prihvatljivosti korisnika i projekata	Projekt mora biti usklađen sa strateškim ciljem i prioritetnom mjerom LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027.

	Projekt mora doprinositi minimalno jednom prioritetu Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027. te Zajedničkoj ribarstvenoj politici (ZRP) Unije. Projekt se mora provoditi se na području LAGUR-a, izuzev promotivnih i informativnih događanja Korisnik mora imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAGUR-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu. Korisnik mora imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu. Korisnik ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima Uvjeti prihvatljivosti projekata, korisnika i troškova će detaljno biti definirani u okviru LAGUR natječaja.
Intenzitet potpore	Osnovni intenzitet potpore iznosi 50 % ukupnih prihvatljivih troškova, a uvećanje intenziteta potpore moguće je u sljedećim maksimalnim iznosima i situacijama (sukladno čl. 41. i Prilogu III Uredbe EU 2021/1139): - 60 % - operacije za potporu održivoj akvakulturi koje provode MSP- ovi - 60 % - Operacije koje provode organizacije ribara ili drugi zajednički korisnici - 75 % - operacije čiji je cilj poboljšavati zdravstvene, sigurnosne i radne uvjete na ribarskim plovilima - 75 % - operacije koje provode organizacije proizvođača, udruženja organizacija proizvođača ili međusektorske organizacije - 80 % - Operacije djelomično povezane s malim priobalnim ribolovom - 100 % - operacije isključivo povezane s malim priobalnim ribolovom - 100 % - operacije čiji je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa iz članka 106. stavka 2. TFEU-a, a potpora je odobrena za obavljanje takvih usluga - 100 % - operacije koje ispunjavaju najmanje jedan od sljedećih kriterija: i. od zajedničkog su interesa; ii. imaju zajedničkog korisnika; ili iii. imaju inovativne značajke, ako je to primjereno, na lokalnoj razini te osiguravaju javni pristup svojim rezultatima. Detaljna razrada primjene intenziteta potpore biti će definirana u okviru LAGUR natječaja.
Načela i kriteriji odabira projekata	Projekti će se vrednovati (bodovati) prema sljedećim prioritetnim načelima, koji su ujedno prepoznati kao ključni razvojni izazovi i/ili doprinose potrebama LAGUR područja i OPRARH 2021-2027: 1. Doprinos ublažavanju klimatskih promjena (projekti koji obuhvaćaju aktivnosti/ulaganja u ili prelazak na OIE, smanjenje potrošnje energije, ponovnu uporabu i recikliranje, smanjenje nastanka otpada i dr.) 2. Doprinos zaštiti, očuvanju ili unapređenju stanja morskog okoliša, staništa i vrsta (projekti koji obuhvaćaju aktivnosti/ulaganja u nabave opreme i/ili čišćenje, 3. Stvaranje i/ili povećanje/promicanje dodane vrijednosti i kvalitete proizvoda ribarstva i akvakulture te elemenata prirodne i kulturne maritimne baštine LAGUR područja (projekti koji obuhvaćaju aktivnosti/ulaganja u certificiranje, marketing, brendiranje, preradu proizvoda, promicanje i vidljivost) 4. Pametna rješenja i digitalizacija (projekti koji obuhvaćaju aktivnosti/ulaganja u digitalna rješenja, alate, procese ili educiraju korisnike za korištenje i primjenu digitalnih rješenja, alata, tehnologija)

5. Inovativnost projekta (projekt donosi inovaciju sadržaja, proizvoda, procesa, aktivnosti na LAGUR razini)
 6. Doprinos ravnopravnosti, uključenosti i nediskriminaciji na svim osnovama (projekti koji uključuju i/ili ciljaju na marginalizirane društvene skupine, poput mladih, žena, djece, OSI, nezaposlenih i dr.)
 7. Suradnja i umrežavanje (projekti koji se ostvaruju u partnerstvu i/ili projekti koji imaju zajedničkog korisnika)
 8. Doprinos zapošljavanju i/ili očuvanju radnih mjesta (projekti koji doprinose kreiranju novih radnih mjesta i/ili zadržavanju postojećih)
- Detaljna razrada primjene načela kriterija odabira bit će definirana u okviru LAGUR natječaja.

3.3. Opis odabira projekata na razini LAGUR-a

Proces odabira projekata na LAGUR natjecajima detaljno se definira internim aktom organizacije - *Pravilnikom za odabir i provedbu projekata u okviru LRSR za LAGUR Malo misto za programsko razdoblje 2021-2027.* LAGUR natjecaji raspisuju se u skladu s akcijskim i financijskim planom provedbe LRSR. Odabir projekata provodi se na način poštivanja načela jednakog postupanja prema korisnicima, zabrane diskriminacije, transparentnosti postupka odabira, sprječavanja sukoba interesa, zaštitu osobnih podataka, osiguravajući nepristrano i objektivno obavljanje funkcija i izvršavanja zadataka svih osoba uključenih u postupak.

3.3.1. Priprema i objava LAGUR Natječaja

Zaposlenici/stručni suradnici LAGUR-a, te po potrebi vanjski stručnjaci/volonteri, će pripremati dokumentaciju za objavu Natječaja, koja će minimalno sadržavati sljedeće stavke: predmet Natječaja i iznos raspoloživih sredstava, uvjete prihvatljivosti nositelja projekta (i partnera, ako je primjenjivo), uvjete prihvatljivosti projekta, prihvatljive i neprihvatljive troškove, iznos i intenzitet potpore, kriterije odabira projekata, postupak odabira projekata; iznos i intenzitet potpore; način, uvjete i rokove prijave projekta; način i rokove za podnošenje prigovora te priloge i obrasce vezane za Natječaj. Dokumentacija natječaja sadržavati će opcionalno i druge dokumente poput info. materijala (npr. ilustracije, mape ulaganja, i sl.), vodiča za korisnike. Po odobrenju natjecajne dokumentacije od strane Upravnog odbora LAGUR- ista će se objaviti na mrežnoj stranici LAGUR-a. Natječaj će se dodatno objavljivati i na mrežnim stranicama LAGUR članova. LAGUR će za vrijeme trajanja Natječaja provoditi aktivnosti informiranja, putem radionica, radnih sastanaka, medijskih objava i sl.

3.3.2. Podnošenje i ocjenjivanje projektne prijave te odabir projekata

Način podnošenja prijave projekata jasno će biti opisan u samom LAGUR Natječaju.

Sve zaprimljene prijave moraju biti zabilježe na email poslužitelju LAGUR-a, odnosno u slučaju zaprimanja fizičkih prijava, moraju biti zavedene te arhivirane na sigurno mjesto u sklopu samih prostorija LAGUR-a za potrebe daljnjeg otvaranja, pregleda i ocjene te se ne smiju otvarati do predviđenog termina za otvaranje prijava. Prilikom izrade referentne dokumentacije kojim se opisuju sve poduzete radnje u svezi zaprimljenih projektnih prijava, potrebno je navesti podatke o upisniku zaprimljenih prijava. Otvaranje prijava projekata pristiglih na LAGUR natječaj provodi se sukladno LAGUR Pravilniku za odabir i provedbu projekata u okviru LRSR LAGUR-a Malo misto 2021-2027.

Nakon zaprimanja prijava provodi se administrativna kontrola koja predstavlja prvu fazu u postupku odabira projekata. Tijekom ove faze LAGUR po potrebi može zatražiti nadopunu dokumentacije. Cilj prve faze je provjera: pravovremenost i potpunost prijave, prihvatljivost nositelja projekta i/ili projektnog prijedloga te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon administrativne provjere započinje druga faza koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave od strane Ocjenjivačkog odbora ili FLAG administratora kojeg imenuje Upravni odbor LAGUR-a, a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAGUR-a i kriterijima odabira definiranim u LRSR. Rezultat ovih analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom koja se upućuje na odlučivanje Upravnom odboru LAGUR-a. Na odluke Upravnog odbora, nositelji projekata imaju mogućnost prigovora tijelu LAGUR-a nadležnom za prigovore. Odluke tijela LAGUR-a nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane Upravnog odbora LAGUR-a. U slučaju da je prigovor prihvaćen, prijava projekta se vraća u administrativnu obradu. Pravne i fizičke osobe koje sudjeluju u procedurama donošenja odluka o odabiru projekata na LAGUR razini ne smiju biti u sukobu interesa s prijaviteljima. Procedure provedbe postupaka utvrđivanja i izbjegavanja sukoba interesa prilikom donošenja odluka o odabiru projekata na LAGUR razini, provode se sukladno LAGUR Pravilniku za odabir i provedbu projekata u okviru LRSR LAGUR-a Malo msto 2021-2027. te LAGUR Pravilnika za sprečavanje sukoba interesa u postupku odabira projekata. Popis projekata koji su odabrani od strane LAGUR-a biti će objavljen na mrežnoj stranici LAGUR-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv nositelja projekta, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Lista odobrenih projekata od strane Upravljačkog tijela objavljuje se na mrežnim stranicama LAGUR-a Malo msto. Nakon završetka procesa odabira projekata na LAGUR razini, LAGUR dostavlja Upravljačkom tijelu (UT) Izvještaj o provedenom postupku odabira, Odluke i kompletan dosje predmeta svakog korisnika. Na temelju dostavljene dokumentacije UT donosi Odluku o dodjeli sredstava. LAGUR će po završetku postupka i donošenja konačnih Odluka o dodjeli sredstava na svojim mrežnim stranicama informirati širu javnost o rezultatima odabira. Odobreni projekti podložni su postupcima redovne kontrole (Posjet operaciji i Kontrola na terenu) sukladno procedurama opisanim u općim i internim aktima LAGUR-a te procedurama navedenim u Pravilniku o provedbi mjere III.3. »Provedba i upravljanje LRSR – provedba LRSR«.

3.4. Usklađenost LRSR s nadređenim strateškim dokumentima

Lokalna razvojna strategija LAGUR-a Malo msto 2021. - 2027., uzevši u obzir definirani strateški okvir (strateške ciljeve i prioritetne mjere), usklađena je s nizom Europskih, nacionalnih i regionalnih općih i sektorskih razvojnih dokumenata, pri čemu je utvrđena jasna povezanost u pogledu doprinosa ostvarenja definiranih politika, načela i ciljeva. Lokalna razvojna strategija LAGUR-a Malo msto 2021. - 2027. prije svega je usklađena s ciljevima i prioritetima Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027., kao i ciljevima Zajedničke ribarske politike Republike Hrvatske i Europske unije.

Tablica 8. Prikaz usklađenosti LRSR LAGUR-a Malo msto 2021.-2027. s nadređenim strateškim dokumentima

Strateški dokument	Relevantni ciljevi (prioriteti) strateških dokumenata	Specifični ciljevi i prioritetne mjere LRSR
--------------------	---	---

		LAGUR-a Malo misto 2021.-2027. kojima doprinosi
Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027.	Prioritet 1. Poticanje održivog ribarstva i očuvanje vodenih bioloških resursa	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3. SC2 – PM 2.2.
	Prioritet 2. Poticanje održivih aktivnosti akvakulture i prerade te stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, doprinoseći sigurnosti hrane u Uniji	SC1 – PM 1.1.
	Prioritet 3. Omogućivanje održivog plavog gospodarstva u obalnim, otočnim i kontinentalnim područjima i jačanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3. SC2 – PM 2.1., PM2.2.
	Prioritet 4. Jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i jamčenje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja	SC1 – PM 1.1. SC2 – PM 2.2.
Nacionalna razvojna strategija do 2030. godine	RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3.
	RAZVOJNI SMJER 3. Zelena i digitalna tranzicija SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3.
Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje do 2027.	POSEBNI CILJ 1. Povećanje proizvodnosti i otpornosti proizvodnje u akvakulturi na klimatske promjene 1.1. Povećanje ulaganja u učinkovite i održive tehnologije u akvakulturi 1.2. Podupiranje ulaganja u veće i rentabilnije proizvodne kapacitete 1.3. Poticanje razvoja novih proizvoda veće dodane vrijednosti u akvakulturi 1.4. Poticanje primjene učinkovitih praksi upravljanja zdravljem i dobrobiti životinja u uzgoju 1.5. Unaprjeđenje upravljanja prirodnim staništima i predatorskim vrstama na uzgajalištima 1.6. Razvoj instrumenata za upravljanje rizicima i jačanje otpornosti proizvođača u akvakulturi na pojavu iznimnih događaja koje rezultiraju poremećajem u proizvodnji ili na tržištu	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3.
	POSEBNI CILJ 3. Jačanjem sektora akvakulture doprinijeti obnovi gospodarstva te unaprjeđenju uvjeta života u ruralnim i obalnim područjima 3.1. Uspostavljanje ravnoteže između održivog razvoja akvakulture, zaštite prirode i prilagodbe klimatskim promjenama 3.2. Povezivanje sektora akvakulture s mogućnostima rasta u kružnim bioekonomijama 3.3. Promicanje proizvoda akvakulture i gastro-destinacijskog turizma	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3. SC2 – PM 2.2.
	POSEBNI CILJ 4. Poticanje inovacija u sektoru akvakulture	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3.

	4.1. Poticanje istraživačkih projekata s ciljem rješavanja ključnih problema koji utječu na proizvodnju i marketing proizvoda akvakulture 4.2. Jačanje obrazovnih i strukovnih programa u području akvakulture 4.3. Poticanje osnivanja inovacijskih partnerstava između proizvođača i znanstvenih ustanova	SC2 – PM 2.1., PM2.2.
Strategija pametne specijalizacije	Posebni cilj 3: Povećanje inovacijske učinkovitosti Posebni pod-cilj 3.2: Podrška digitalizaciji i zelenoj tranziciji poduzeća	SC 1 – PM 1.1., PM 1.2., PM 1.3.
Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine	Prioritet 1. Jačanje otpornosti gospodarstva i povećanje ulaganja u održivo i digitalno gospodarstvo Posebni cilj 1.3. Poboljšanje konkurentnosti u turizmu, poljoprivredi, akvakulturi i ribarstvu	SC1 – PM1.1., PM1.2., PM1.3. SC2 – PM 2.1., PM2.2.
	Prioritet 3. Očuvanje okoliša, poboljšanje povezivosti i održivo korištenje baštine Posebni cilj 3.1. Očuvanje okoliša i energetska tranzicija na što veću dobrobit lokalne zajednice Posebni cilj 3.3. Očuvanje, valorizacija i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	SC2 – PM 2.1., PM2.2.
Plan razvoja Splitsko-dalmatinske županije do 2027. godine	Posebni cilj - 1.5. Razvoj održivog i pametnog sektora ribarstva i akvakulture Mjere - M1: Razvoj održive infrastrukture i suprastrukture za potrebe sektora ribarstva i akvakulture M2: Podrška poboljšavanju tržišnih mehanizama za prodaju proizvoda ribarstva i akvakulture M3: Poboljšavanje kvalitete i dostupnosti društvenih i kulturnih sadržaja i povezane infrastrukture M6: Obnova, valorizacija i održivo korištenje kulturnom baštinom	SC 1 – PM 1.1., PM 1.2., PM 1.3. SC 2 – PM 2.1., PM 2.2.
Provedbeni program Grada Ploče 2021. – 2025.	Prioritet: 1. Razvoj društvenih sadržaja i unaprjeđenje društvene infrastrukture; 3. Zeleni Grad; 6. Unaprjeđenje sektora poljoprivrede i ribarstva	SC 1 – PM 1.1., PM 1.2., PM 1.3. SC 2 – PM 2.1., PM 2.2.
Strategija razvoja Općine Gradac za razdoblje 2019.-2023.	Prioritet – Razvijati i unaprijediti lokalne temeljne usluge 1.2.2 Razvoj ostalih komunalnih usluga	SC 1 – PM 1.1.
	Prioritet – Razvijati i unaprijediti društvenu i kulturnu infrastrukturu i ponudu 3.2.1. Kreiranje prostora društvene i kulturne namjene Prioritet – Kreirati novu turističku ponudu 4.1.1. Stvaranje turističke infra i supra strukture	SC 2 – PM 2.2.

Strategija razvoja pametna Općina Trpanj	Prioritet 4.2. Promocija i kontinuirano unaprjeđenje prirodne i kulturne baštine Prioritetna mjera 4.2.1. Jačanje promocije prirodne i kulturne baštine	SC 2 – PM 2.1., PM 2.2.
---	--	-------------------------

3.5. Inovativan i integrirani karakter LRSR

Jedno od osnovnih obilježja partnerstva unutar LAGUR-a je integrativnost. Navedeno proizlazi iz činjenice kako dioničko partnerstvo LAGUR-a Malo misto čini skup od više dionika iz različitih interesnih skupina (javna, gospodarska/privatna i civilna), čime se ostvaruje osnovno načelo LEADER pristupa o višesektorskom pristupu. Promicanje i poticanje suradnje među dionicima i interesnim skupinama je osigurano kroz načelo kriterija odabira projekata za financiranje kroz LRSR kod svih prioritetnih mjera, odnosno poticanja onih projekata koji se ostvaruju u partnerstvu između dvaju ili više dionika, subjekata, organizacija iz istog ili različitih sektora. Naglasak će pri tome biti na povezivanju dionika iz gospodarskog sektora ribarstva i akvakulture s dionicima iz javnog i civilnog sektora, poput odgojno-obrazovnih i istraživačkih ustanova, turističkih zajednica, udruga civilnog društva i dr.

Karakter inovativnosti integriran kroz sve prioritetne mjere jer se u okviru njih potiče primjena, osmišljavanje i kreiranje inovativnih proizvoda, usluga, aktivnosti, projekata, programa i sadržaja. Uz navedena, inovativnost će svakako biti definirana kao jedan od temeljnih kriterija procjene i odabira projekata na razini svih prioritetnih mjera LRSR. Uz inovativnost, digitalizacija i primjena digitalnih inovacija su prepoznati kao načelo odabira projektnih prijedloga razini svih prioritetnih mjera LRSR.

3.6. Horizontalna načela

Poštivanje i primjena horizontalnih načela osigurano je kroz više uspostavljenih mehanizama u fazi pripreme te posebice kroz planiranu provedbu LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027. Horizontalna načela koja na koja se u fazi pripreme te će se u fazi provedbe LRSR utjecati su: (i) jednake mogućnosti – nediskriminacija, ravnopravnost spolova i pristupačnost za osobe s invaliditetom, (ii) održivi razvoja i zaštita okoliša – održivost resursa, te (iii) promicanje načela dobrog upravljanja, uključujući i suradnju s civilnim društvom.

Jednake mogućnosti, odnosno nediskriminacija, ravnopravnost spolova i pristupačnost za osobe s invaliditetom, integrirani su u sve prioritetne mjere LRSR, na način definiranja načela kriterija odabira projektnih prijedloga te prioritiziranje onih projekata koji pridonose ovom načelu u što većoj mjeri, uz neophodno i nužno poštivanje osnovnih zakonskih odredbi. U fazi pripreme LRSR, kao i kod uspostave samog partnerstva vodilo se računa o rodnoj uravnoteženosti.

Održivi razvoj, zaštita okoliša i održivost resursa, integriran je direktno kroz sve ciljeve i mjere LRSR, te je upravo održivost lokalnih resursa osnovna svrha dvaju definiranih strateških ciljeva te element vizije LAGUR područja. Održivi pristup prije svega počinje uključivanjem i osvještavanjem svih relevantnih dionika o temeljnim načelima održivosti i održivog razvoja i kroz sam proces izrade, a kasnije i provedbe i praćenja učinaka provedba LRSR-a što

podrazumijeva promicanje društvene i ekološke odgovornosti svih dionika. U fazi pripreme LRSR, održivi razvoj i srodne teme su integrirane i primjenjivane kroz uključenosti svih dionika u promišljanje budućnosti područja LAGUR-a na način da se razmatraju dugoročni razvojni aspekti, problemi i potrebe, kao i rješenja koja omogućavaju uključivanje brige za buduće naraštaje, odnosno brigu o ekološkoj, socijalnoj i ekonomskoj održivosti cijelog ciljanog područja i šireg okruženja. U fazi provedbe LRSR, doprinos održivom razvoju, zaštiti okoliša i održivosti resursa, će se doprinijeti direktno kroz sve prioritetne mjere, na način prioritizacije onih projekata koji u većoj mjeri pridonose ublažavanju klimatskih promjena i održivosti lokalnih resursa.

Promicanje načela dobrog upravljanja, uključujući suradnju s civilnim društvom, integrirano je kroz strukturu samog partnerstva i način djelovanja LAGUR-a, obzirom da je civilno društvo jedna od tri interesne skupine partnerstva, a ujedno su predstavnici ovog sektora uključeni u izradu dokumenta LRSR i definiranje općih ciljeva i prioritetnih mjera. Dodatno, dionici civilnog društva (udruge civilnog društva, klasteri, zaklade i dr.) definirani su kao ciljani korisnici u okviru LAGUR natječaja. Dobro upravljanje, odnosno transparentnost i odgovornost u radu LAGUR-a te provedbi LRSR će se primjenjivati kroz redovito praćenje provedbe te izvještavanje o postignutim pokazateljima, rezultatima i učincima, prema Upravljačkom tijelu, članovima i tijelima partnerstva, lokalnoj zajednici i široj zainteresiranoj javnosti. Izbjegavanje sukoba interesa i nepristranost su također odrednice dobrog upravljanja, a mehanizmi za njihovom primjenom su opisani i primjenjivat će u postupku odabira projekata na LAGUR razini.

4. Opis partnerstva i uključenosti dionika u proces izrade LRSR

4.1. Opis partnerstva

Tijekom 2020. i prve polovice 2021. godine održan je niz koordinacijskih sastanaka u kojima je preliminarno utvrđen interes susjednih jedinica lokalne samouprave s područja Dubrovačko-neretvanske (Ploče, Trpanj) i Splitsko-dalmatinske županije (Gradac, Podgora, Vrgorac, Tučepi) o osnivanju Lokalne akcijske grupe u ribarstvu, sve sukladno najavama Ministarstva poljoprivrede – Uprave za ribarstvo u svezi o mogućnostima financiranja rada ovakvih inicijativa putem mjere III.1. „Pripremna potpora“, u sklopu nadolazećeg Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021. - 2027. Iako je inicijalno planirano da će područje LAGUR-a se odnositi na područje radova Ploča i Vrgorca te općina Gradca, Trpnja, Podgore i Tučepa, (potvrđeno službenim Odlukama ovih JLS-ova o imenovanju njihovih predstavnika u aktivnosti osnivanja LAGUR-a, zapisnicima održanih sastanaka), u konačnici je Općina Tučepi odustala zbog internih procedura da sudjeluje u samom osnivanju. Tako je 29. srpnja 2021. godine u Društvenom centru u Gradcu održana osnivačka skupština na kojoj je službeno osnovana Lokalna akcijska grupa u ribarstvu Malo misto. Na skupštini nazočili su predstavnici svih sektora, i to šest (6) osoba iz javnog sektora (od kojih se 5 odnosi na JLS-ove - osnivače), šest (6) osoba iz gospodarskog-ribarstvenog sektora te dvoje (2) predstavnika iz civilnog sektora.

Svrha djelovanja LAGUR-a Malo misto je unaprijediti kvalitetu života u lokalnoj ribarstvenoj zajednici odnosno prostoru područja djelovanja LAGUR-a, osnažiti i povezati dionike koji djeluju u prostoru područja djelovanja, poticati sudjelovanje žena, mladih i svih ranjivih skupina u donošenju odluka na lokalnoj razini, poticati međusektorsku suradnju, okupljati i povezivati sve dionike koji teže i djeluju u smjeru održivog i ujednačenog razvoja prostora područja djelovanja, kao i unaprjeđivati uvjete za djelovanje članica LAGUR-a.

Ciljevi osnivanja LAGUR-a su jačanje kapaciteta lokalnih dionika te širenje LEADER/CLLD načela i metodologije u integralnom razvoju područja djelovanja LAGUR-a, uz međusektorsko povezivanje, jačanje kapaciteta, razmjenu iskustava i javno zagovaranje interesa lokalnih razvojnih dionika ribarstvenih zajednica, predstavnika javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih interesa na lokalnom ribarstvenom području Udruge.

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu Malo misto osnovana je kao udruga sukladno Zakonu o udugama (NN 74/14) te je dana 23. rujna 2021. upisana u Registar udruga Republike Hrvatske pri Ministarstvu pravosuđa i uprave.

Sukladno Statutu udruge, tijela LAGUR-a Malo misto su: Skupština, Predsjednik i zamjenici Predsjednika, Upravni odbor, Nadzorni odbor, Voditelj LAGUR-a.

Skupština udruge najviše je tijelo upravljanja, a čine ju svi članovi LAGUR-a Malo misto. Na dan usvajanja izmjene LRSR (verzija dokumenta v2) 24. travnja 2025. godine, Skupština LAGUR-a Malo misto brojala je 23 člana koji su podijeljeni u 3 interesne skupine, od čega je sedam (7) članova iz javnog sektora (30,43 %), šest (6) članova iz civilnog sektora (26,09 %) te deset (10) članova iz gospodarskog – ribarskog sektora (43,48%).

Predsjednik LAGUR-a obavlja provedbene funkcije u Udruzi odnosno odgovoran je za provedbu odluka i akata koje donose tijela Udruge. Predsjednik je, po položaju, ujedno član i Predsjednik Upravnog odbora Udruge. Predsjedniku Udruge u radu pomažu dva (2) zamjenika

Predsjednika. U slučaju odsutnosti, spriječenosti ili sukoba interesa Predsjednika Udruge, u donošenju odluka o radu Udruge, zamjenjuje ga jedan od zamjenika Predsjednika. Statutarne odredbe Statuta o izboru, mandatu i djelatnostima Predsjednika Udruge na odgovarajući se način primjenjuju na zamjenike Predsjednika Udruge, izuzev zastupanja u pravnom prometu Udruge.

Upravni odbor LAGUR-a Malo misto broji ukupno sedam (7) redovnih članova. Sastav redovnog Upravnog odbora čine Predsjednik Udruge, jedan od zamjenika Predsjednika te još pet (5) članova Skupštine, sukladno nacionalnoj regulativi provedbe lokalnog razvoja vođenog lokalnom zajednicom u okviru Zajedničke ribarstvene politike. Dužnosti Upravnog odbora LAGUR-a Malo misto su provođenje odluka Skupštine, te obavljanje i drugih upravljačkih funkcija.

Nadzorni odbor je tijelo kontrole rada Udruge i tijelo za prigovore koje čini pet (5) redovnih članova koje bira Skupština iz svog članstva, sukladno nacionalnoj regulativi provedbe lokalnog razvoja vođenog lokalnom zajednicom u okviru Zajedničke ribarstvene politike.

Voditelj LAGUR-a obavlja izvršne funkcije u Udruzi. Voditelj LAGUR-a Malo misto je odgovoran za:

- stručno i tehničko pripremanje sjednica tijela Udruge,
- obavljanje stručnih i tehničkih poslova te izvršavanje odluka tijela Udruge;
- upravljanje imovinom i sredstvima Udruge.

U ostvarivanju svojih zadaća Voditelj:

- zastupa Udrugu u pravnom prometu i odgovara za zakonitost rada Udruge;
- sklapa ugovore i poduzima druge radnje u ime i za račun Udruge;
- obavlja i druge poslove što mu ih povjere tijela Udruge;
- vodi Registar članova Udruge.

Tablica 9. Struktura i sastav partnerstva – Skupština LAGUR-a Malo misto

	Gospodarska interesna skupina – sektor ribarstva ⁸	Civilna interesna skupina	Javna interesna skupina	Ukupno	Od toga žena	Od toga mladih ⁹
Broj	11	6	7	24	6	9
Postotak u odnosu na ukupni broj	45,83%	25,00%	29,17%	100,00%	25,00%	37,50%

Izvor: LAGUR Malo misto

Tablica 10. Struktura tijela LAGUR-a nadležnog za odabir projekata na LAGUR natječaju

	Gospodarska interesna skupina	Civilna interesna skupina	Javna interesna skupina	Ukupno	Od toga žena	Od toga mladih
Broj	3	1	3	7	1	3

⁸ Pravne ili fizičke osobe koje su vlasnici ili ovlaštenici važeće povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova, ovlaštenici povlastice za uzgoj morske ribe i drugih morskih organizama i/ili povlastice za akvakulturu, subjekti u poslovanju s hranom sukladno posebnom propisu koji su korisnici odobrenih ili registriranih objekata u poslovanju s hranom životinjskog podrijetla za žive školjkaše i/ili proizvode ribarstva te ribarske zadruge, udruge, klasteri i ostali oblici udruživanja iz područja ribarstva

⁹ osobe do uključujući 40. godina

Postotak u odnosu na ukupni broj	42,86%	14,28%	42,86%	100,00%	14,29%	42,86%
----------------------------------	--------	--------	--------	---------	--------	--------

Izvor: LAGUR Malo misto

4.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRSR

Temeljna i najvažnija zadaća LAGUR-a kao organizacije je priprema i provedba lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR). Navedeni postupak utemeljen je na participativnom pristupu, pri čemu pripremne radnje za proces izrade LRSR započinju u trenutku osnivanja LAGUR-a Malo misto. U tijeku tog procesa uspostavljaju se aktivnosti formiranja partnerstava i neformalne pripreme, putem prikupljanja relevantnih informacija i iskustava u partnerstvu te definiranjem neformalnog plana uključivanja dionika u proces izrade LRSR. Pripremne aktivnosti u svrhu izrade LRSR LAGUR-a Malo misto za razdoblje 2021. - 2027. započele su sredinom 2023. godine, a provedbene aktivnosti u procesu izrade LRSR započinju u rujnu 2023. godine, odabirom vanjskog stručnjaka za uslugu izrade Lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a Malo misto 2021. – 2027. Za potrebe izrade dokumenta LRSR, oformljena je neformalna radna skupina (predstavnicima osnivača LAGUR-a, stručna služba LAGUR-a, voditelj i vanjski stručnjak za izradu) te su uspostavljeni kanali međusobne komunikacije te prema dionicima. Osnovna metodologija izrade LRSR temeljila se na načelima LEADER/CLLD, te posebice značajno primjenom participativnog pristupa, što podrazumijeva uključivanje razvojnih dionika s naglaskom na gospodarski sektor ribarstva i akvakulture, zainteresirane javnosti, kao i svih relevantnih tijela LAGUR-a (Upravni odbor, Skupština i Stručna služba – ured LAGUR-a), u proces savjetovanja i kreiranja ključnih stavki dokumenta. Proces izrade LRSR sastojao se od nekoliko ključnih koraka, u kojima su aktivno sudjelovali relevantni lokalni razvojni dionici iz tri interesna sektora/skupine (javne, civilne i gospodarske/privatne).

Izrada **analize stanja** podrazumijevala je prikupljanje, obradu i analizu podataka iz relevantnih baza i izvora, što je rezultiralo detaljnom analizom stanja, uključujući pregled osnovnih geografskih, gospodarskih te demografskih i socijalnih značajki područja. U procesu izrade analize stanja konzultirani su različiti razvojni dionici s područja LAGUR-a, ujedno i članovi LAGUR-a, sa svrhom prikupljanja ključnih kvantitativnih i/ili kvalitativnih podataka i informacija o postojećem stanju u pojedinim sektorima/područjima. Konzultacijski proces s dionicima LAGUR područja se odvijao putem e-pošte, na način slanja (digitalnog) upitnika dionicima o potrebnim kvantitativnim i kvalitativnim podacima i informacija, pri čemu su u najvećoj mjeri konzultirane javne službe i predstavnici javnog sektora te predstavnici civilnog i gospodarskog (ribarstvenog) sektora.

Postupak formiranja **SWOT analize te razvojnih potreba i potencijala područja** proveden je postupno od segmenta definiranja ključnih elemenata i čimbenika (snaga, slabosti, prilika i prijetnji) koji se odnose na unutarnje i vanjsko okruženje područja LAGUR-a Malo misto prema identifikaciji razvojnih potreba i potencijala, sadržajno-koncepcijskom temelju za postavljanje strateške intervencije LRSR. Kod izrade SWOT analize, također su konzultirani različiti razvojni dionici, kojima je osnovni nacrt predstavljen putem participativnih događanja (radionicama), a na kojima su imali priliku iskazati slaganje s unaprijed pripremljenim i

predstavljenim konstatacijama te predlagati vlastite, dok su nakon svakog održanog participativnog događanja ažurirane konstatacije u SWOT analizi.

Središnja faza kreiranja dokumenta obuhvatila je **definiranje vizije, općih ciljeva i prioriteta mjera LRSR-a**. Sukladno sadržajnim činjenicama proizišlima iz analize stanja, nalazima i zaključcima SWOT analize te definiranim razvojnim potrebama i potencijalima područja LAGUR-a Malo misto, definirana su dva strateška cilja i pet prioriteta mjera za razdoblje 2021. - 2027. Nacrt strateškog okvira, odnosno definirani strateški ciljevi i prioritetne mjere su putem participativnih događanja (radionica) konzultirani s razvojnim dionicima. Dodatno, u svrhu prikupljanja potrebnih informacija za definiranje prioriteta mjera i njihovih pojedinih stavaka, putem digitalnog upitnika za prikupljanje projektnih ideja, konzultirani su predstavnici pojedinih razvojnih sektora LAGUR-a, na participativnim radionicama, izravnom komunikacijom telefonom od strane Stručne službe LAGUR-a te e-poštom.

Završna faza izrade dokumenta odnosila se na **definiranje financijskog i akcijskog plana provedbe LRSR**, temeljem definiranih prioriteta mjera. Indikativni financijski i akcijski plan utemeljeni su nakon intenzivnih konzultacija s lokalnim dionicima, prilikom čega su naznačeni planirani brojevi raspisanih LAGUR natječaja i financijske alokacije za svaku prioritetnu mjeru.

Uključivanje lokalnih razvojnih dionika provodilo se paralelno s kontinuiranim procesom animiranja potencijalnih novih članova LAGUR-a, prilikom čega su izvršene aktivnosti informiranja o procesu izrade LRSR. U najvećem dijelu je navedeno informiranje odrađeno putem telefonskih razgovora i elektroničke pošte. Konzultacije uživo su odrađene u najvećem dijelu s postojećim članstvom LAGUR-a putem individualnih sastanaka, posebno s članovima iz javnog sektora, kao i s potencijalnim članovima iz ovog sektora.

Sa ciljem izravnog uključivanja interesnih skupina i šire javnosti u proces izrade, tijekom izrade LRSR održane su četiri participativne radionice, diseminiran je prema lokalnoj zajednici digitalni upitnik *Izrada LRS LAGUR-a Malo misto do 2027. godine* (kojeg je ispunilo pet sudionika) te je održana Sjednica skupštine na kojoj je usvojena LRSR LAGUR-a Malo misto (tab.11). Detaljan popis sudionika (49), obzirom na sektorsku pripadnost nalazi se u Prilogu 4. Sektorske radionice za dionike koncipirane su na način da prate osnovne faze strateškog planiranja dokumenta LRSR, kako bi se što aktivnije i efikasnije uključili sudionici, a minimalno pet dana prije termina održavanja radionica putem e-pošte su se dostavljali pozivi s dnevnim redom participativnih radionica.

Tablica 1. Popis participativnih događanja u procesu izrade LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027.

Naziv događaja	Broj sudionika	Mjesto održavanja	Datum održavanja
Prva participativna radionica u procesu izrade LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027. <i>Uvod u koncept djelovanja LAGUR-a Malo misto</i>	18	Gradac	28.9.2023.
Druga participativna radionica u procesu izrade LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027. <i>Uvod u koncept djelovanja LAGUR-a Malo misto</i>	14	Ploče	5.10.2023.

Treća participativna radionica u procesu izrade LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027. <i>Uvod u koncept djelovanja LAGUR-a Malo misto</i>	16	Podgora	12.10.2023.
Četvrta participativna radionica u procesu izrade LRSR LAGUR-a Malo misto 2021.-2027. <i>Uvod u koncept djelovanja LAGUR-a Malo misto</i>	8	Ploče	17.10.2023.
Konzultacijski sastanak s osnivačima LAGUR-a Malo misto	6	Elektronička sjednica	24.10.2023.
Sjednica skupštine LAGUR-a Malo misto – Usvajanje LRSR LAGUR-a Malo misto	12+2	Elektronička sjednica	30.10.2023.
Sjednica skupštine LAGUR-a Malo misto – Usvajanje izmjene LRSR LAGUR-a Malo misto (#1 izmjena)	15+2	Drvenik	18.12.2023.
Sjednica skupštine LAGUR-a Malo misto – Usvajanje izmjene LRSR LAGUR-a Malo misto (#2 izmjena)	12+2	Elektronička sjednica	24.4.2025
Sjednica skupštine LAGUR-a Malo misto – Usvajanje izmjene LRSR LAGUR-a Malo misto (#3 izmjena)	13	Pisana procedura	1 - 3.10.2025

Izvor: LAGUR Malo misto

Finalna verzija dokumenta LRSR, s pripadajućim prilogima, usvojena je od strane Skupštine LAGUR-a Malo misto na dan 30. listopada 2023. godine. Izmijenjena verzija dokumenta LRSR (V2, izmjena 2), usvojena je od strane Skupštine LAGUR-a Malo misto na dan 24. travnja 2025. godine.

4.3. Plan uključivanja lokalnih dionika u buduće aktivnosti provedbe LRSR

Uz provedbu intenzivnih aktivnosti uključivanja lokalnih dionika prilikom kreiranja i osmišljavanja lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a Malo misto, nužno je osmisлити model implementacije i uključivanja lokalnih dionika i u buduće provedbene aktivnosti LRSR. Navedeno se planira ostvariti sustavnim i sveobuhvatnim uključivanjem lokalnih razvojnih dionika u procese inventarizacije inputa tijekom planiranja, pripreme i provedbe predviđenih 8 natječaja definiranih indikativnim akcijskim planom. Detaljniji okvir načina u modela uključivanja lokalnih razvojnih dionika u buduće aktivnosti provedbe LRSR prikazan je u Tablici 10.

Tablica 12. Plan uključivanja lokalnih dionika u provedbene aktivnosti LRSR 2021. – 2027.

Cilj / Mjera	Planirani broj natječaja	Planirani broj animacijskih aktivnosti ¹⁰	Broj sudionika (procjena)
SC 1. Otporan, inovativan i unaprjeđen sektor ribarstva i akvakulture koji	5	40	350

¹⁰ Animacijske aktivnosti uključuju održavanje informativnih radionica, objave na društvenim mrežama, web stranicama, u lokalnim digitalnim / tiskanim medijima, na radiju i dr.

doprinosi razvoju održivog plavog gospodarstva			
PM 1.1. Potpora uvođenju novih modela, postupaka, tehnika i dodanih vrijednosti u kontekstu razvoja sektora ribarstva i akvakulture	2	10	80
PM 1.2. Potpora modernizaciji i unaprjeđenju uvjeta obavljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture	2	20	200
PM 1.3. Poboljšanje opremljenosti i osuvremenjivanje uvjeta za remont i servis ribarskih plovila i pripadajuće opreme	1	10	70
SC 2. Održivi i očuvani okolišno-društveni maritimni resursi kao generator unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života	4	35	350
PM 2.1. Podrška uspostavi novih događanja, sadržaja i modela valorizacije maritimne resursne osnove	3	15	150
PM 2.2. Održiva valorizacija i unaprjeđenje modela upravljanja morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima	1	20	200
Ukupno	9	75	700

Izvor: LAGUR Malo misto

5. Akcijski plan provedbe

Akcijski plan provedbe lokalne razvojne strategije kreiran je u okviru konzultacijskog procesa s lokalnim razvojnim dionicima, a sukladno iskazanom interesu potencijalnih korisnika i pripremljenosti projekata. Akcijski plan provedbe LRSR LAGUR-a Malo misto predstavlja indikativni tijek i dinamiku za postizanje strateških ciljeva utvrđenih dioničkim i participativnim procesom izrade dokumenta za provedbeno razdoblje 2021. - 2027. Akcijski plan indikativno prikazuje planirani raspored otvaranja (raspisivanja) po godinama te planirani broj odobrenih projekata u okviru LAGUR natječaja.

Akcijskim planom predviđeno je rasписivanje ukupno 9 LAGUR natječaja.

Tablica 13. Indikativni akcijski plan rasписivanja LAGUR natječaja

Cilj / Mjera	Godine rasписivanja LAGUR natječaja - broj natječaja					
	2023	2024	2025	2026	2027	Ukupno
SC1. Otporan, inovativan i unaprjeđen sektor ribarstva i akvakulture koji doprinosi razvoju održivog plavog gospodarstva	0	0	2	2	1	5
PM 1.1. Potpora uvođenju novih modela, postupaka, tehnika i dodanih vrijednosti u kontekstu razvoja sektora ribarstva i akvakulture	0	0	1	1	0	2
PM 1.2. Potpora modernizaciji i unaprjeđenju uvjeta obavljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture	0	0	1	0	1	2
PM 1.3. Poboljšanje opremljenosti i osuvremenjivanje uvjeta za remont i servis ribarskih plovila i pripadajuće opreme	0	0	0	1	0	1
SC 2. Održivi i očuvani okolišno-društveni maritimni resursi kao generator unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života	0	0	2	1	1	4
PM 2.1. Podrška uspostavi novih događanja, sadržaja i modela valorizacije maritimne resursne osnove	0	0	2	0	1	3
PM 2.2. Održiva valorizacija i unaprjeđenje modela upravljanja morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima	0	0	0	1	0	1
Ukupno	0	0	4	3	2	9
Vođenje LAGUR-a i provedba LRSR	Kontinuirano					n/p

Izvor: LAGUR Malo misto

U okviru postizanja **Strateškog cilja 1. Otporan, inovativan i unaprjeđen sektor ribarstva i akvakulture koji doprinosi razvoju održivog plavog gospodarstva**, planirano je rasписivanje **5** natječaja: po dva natječaja u okviru provedbe prioritetne mjere (PM) 1.2. Potpora modernizaciji i unaprjeđenju uvjeta obavljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture i u okviru PM 1.1. Potpora uvođenju novih modela, postupaka, tehnika i dodanih vrijednosti u kontekstu razvoja sektora ribarstva i akvakulture i te jedan natječaj u okviru PM 1.3. Poboljšanje opremljenosti i osuvremenjivanje uvjeta za remont i servis ribarskih plovila i pripadajuće opreme.

U okviru postizanja **Strateškog cilja 2. Održivi i očuvani okolišno-društveni maritimni resursi kao generator unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života**, planirano je raspisivanje **četiri** natječaja: tri natječaja u okviru provedbe *PM 2.1. Podrška uspostavi novih događanja, sadržaja i modela valorizacije maritimne resursne osnove* te jedan natječaj u okviru *PM 2.2. Održiva valorizacija i unaprjeđenje modela upravljanja morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima*.

Obzirom na dostatne administrativne i stručne kapacitete koje LAGUR planira osigurati po odobrenju LRSR, određena je dinamika od 4 planirana raspisana natječaja tijekom 2025., 3 natječaja tijekom 2026. i 2 natječaja tijekom 2027. godine. Tijekom čitavog razdoblja LAGUR će kontinuirano raditi na animaciji dionika i potencijalnih prijavitelja za sve prioritetne mjere, te će kroz praćenje provedbe LRSR, a ovisno o povratnim informacijama krajnjih korisnika i njihovih potreba, donositi odluke o izmjenama akcijskog plana, vodeći računa o postizanju planiranih rezultata i pokazatelja na razini prioritetnih mjera i strateških ciljeva.

6. Mehanizmi upravljanja, praćenja i evaluacije provedbe LRSR

Praćenje provedbe LAGUR-a obuhvaća stalno praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, kriterije ocjenjivanja te indikatore za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti. Redovito praćenje može se provoditi na sljedeće načine:

a) redovita godišnja izvješća o provedbi LRSR i postizanja ciljeva, temeljem definiranih pokazatelja isporuka i rezultata, formiranih za praćenje ciljeva, odnosno mjera/aktivnosti (na razini promatranja ukupne LRSR, zbrojeno, svih godišnjih akcijskih planova u vremenskom tijeku provedbe projekta);

b) redovita godišnja izvješća institucija/organizacija/ustanova/ gospodarskog sektora s područja LAGUR-a a koje prate promjene u okviru svojih redovnih djelatnosti (HGK, HOK i udruženje obrtnika)

c) redovita godišnja izvješća o radu ureda LAGUR-a i u provedbi LRSR, temeljem godišnjeg akcijskog plana implementacije LRSR (a što uključuje i donošenje akcijskog plana za sljedeće jednogodišnje razdoblje);

d) pripremu i provedbu redovitih izvješća o provedbi pojedinačnih projekata za realizaciju mjera utvrđenih LRSR, na području LAGUR-a (izvješća korisnika – nositelja projekata/partnera koje je odobrio LAGUR i temeljem toga, Upravljačko tijelo).

Nakon donošenja Odluke o dodjeli sredstava LAGUR će aktivno sudjelovati u praćenju aktivnosti ugovorenog prijavitelja odnosno projekta koji imaju za cilj postizanje utvrđenih ciljeva i aktivnosti kako bi se osiguralo njegovo provođenje u skladu s odredbama navedenim u Odluci o dodjeli sredstava za taj pojedini projekt.

LAGUR provodi posjetu/kontrolu na terenu pojedinom odobrenom projektu prije plaćanja i po potrebi tijekom petogodišnjeg razdoblja nakon izvršenog konačnog plaćanja za sve Zahtjeve za isplatu projekta u okviru provedbe LRSR. Osim redovnih posjeta projektu, iste se mogu obavljati i u bilo kojem trenutku od dana podnošenja Zahtjeva za potporu do isteka pet (5) godina od izvršenog konačnog plaćanja. Pri obavljanju posjeta projekta zaposlenici LAGUR-a koji ga provode mogu: izvršiti uvid u isprave nositelja projekta (odgovorna osoba); pregledavati poslovne prostore, opremu, promotivne materijale i ostalo kojim se dokazuje da je sufinancirana aktivnost ujedno i provedena te da su troškovi stvarno nastali; provjeravati poslovne knjige i ostale dokumente; provjeravati podatke u računima; provjeravati sve podatke koji se odnose na prirodu, kvantitetu i kvalitetu roba i usluga; po potrebi obaviti kontrole kod trećih osoba i preporučenih projekata; izvještavati nadležna tijela i tražiti provođenje određenog postupka ako sama nije ovlaštena izravno postupiti; prikupljati podatke i obavijesti od odgovornih osoba/svjedoka, vještaka i drugih osoba kad je to potrebno za obavljanje posjete projektu. Nositelj projekta te osobe koje su s njim povezane u vezi predmetnog projekta a podliježu nadzoru ovlaštenih osoba dužne su omogućiti obavljanje posjete projektu, pružiti potrebne podatke i obavijestiti te osigurati uvjete za nesmetan rad zaposlenika LAGUR-a koji provode posjetu.

Nositelj projekta će biti u obvezi dostaviti LAGUR-u izvješće o provedenom projektu po završetku ugovorenog trajanja projekta u periodu od maksimalno 30 dana od dana završetka svih aktivnosti projekta ili po isteku posljednjeg dana trajanja projekta (ovisno što će ranije nastupiti). Isto tako, nositelj projekta mora biti u obvezi dostaviti sva pojašnjenja/nejasnoće po zaprimljenim zahtjevima za dostavu dodatnih podataka / pojašnjenjima / upotpunjavanjem.

Dodatno, LAGUR zadržava pravo zatražiti dostavu izvješća o provedbi projekta za vrijeme trajanja samog projekta ukoliko smatra da ima potrebe za navedenim, npr. u slučaju utvrđivanja potencijalnih nepravilnosti, sumnji na prijevaru, potencijalnog nerazumijevanja provedbe ugovorenog projekta od strane samog Nositelja, ili sl.

Praćenja za potrebe izvještavanja prema tijelima LAGUR-a vrši se na razini kalendarske godine. Svake godine izrađuje se Plan rada LAGUR-a koji sadrži i Plan provedbe LRSR, a koji se odnosi na narednu kalendarsku godinu te je osnova za praćenje provedbe LRSR unutar kalendarske godine.

Navedeni Plan rada sadrži prikaz i narativni opis aktivnosti LAGUR-a i mjera koje se planiraju provesti unutar kalendarske godine, predviđeni broj projekata i predviđena financijska sredstva. U Planu rada i Akcijskom planu posebice se obrazlažu i aktivnosti vezane za tekući rad LAGUR-a i animacijske aktivnosti. Financijski dio Akcijskog plana vezan za tekuće troškove i animaciju usklađuje se s ukupnim Financijskim planom rada LAGUR-a. Plan rada i Financijski plan rada LAGUR-a predlaže Upravni odbor, a usvaja ih Skupština LAGUR-a.

Jednom godišnje, za prethodnu kalendarsku godinu, izrađuje se narativno godišnje izvješće o radu LAGUR-a koje, uz informacije o poslovanju LAGUR-a, sadrži kvalitativan i kvantitativan opisni dio provedbe LRSR – opis aktivnosti koje su se provele u kalendarskoj godini, opis dionika koji su bili uključeni, opis provedenih aktivnosti animacije razvojnih dionika, opis procesa objave i provedbe natječaja i vrednovanja zaprimljenih projekata, izvješće o stanju provedbe odobrenih projekata, izvješće o medijskoj prisutnosti LAGUR-a i, ukoliko je potrebno, opis problema koji su se pojavili prilikom provedbe i implementiranih rješenja uz preporuke za naredno razdoblje.

Financijsko izvješće vezano za tekuće troškove, animaciju i projekte suradnje sadržano je u Financijskom izvješću za kalendarsku godinu na razini Udruge. Pored praćenja na razini kalendarske godine, LAGUR prati provedbu LRSR na razini financijske godine. Nakon sklapanja ugovora o financiranju, za svaku financijsku godinu tijekom provedbe LRSR, LAGUR dostavlja godišnje izvješće Upravljačkom tijelu na propisanom obrascu.

Vrednovanje LRSR LAGUR-a Malo misto podrazumijeva primjenu mehanizama unutarnje i vanjske (vanjski stručnjak) kontrole provedbe i upravljanja LRSR kako bi se utvrdila razina njezine uspješnosti. Sam proces vrednovanja podrazumijevanja provjeru pokazatelja rezultata i postizanja dodane vrijednosti LEADER/CLLD-a s ciljem izrade izvješća o postizanju planiranih rezultata ili izradi prijedloga za njezinu reviziju i izmjenu LRSR.

Vrednovanje provedbe LRSR provodi se na dvije razine – unutarnjoj i vanjskoj.

Unutarnje vrednovanje provodi LAGUR na razini svake kalendarske godine dajući osvrt na sam proces provedbe s aspekta LAGUR-a kao provedbeno-upravljačkog tijela te je sastavni dio Godišnjeg izvješća o radu kojeg usvaja Skupština.

Vanjsko vrednovanje vodi neovisni stručnjak, minimalno dva puta tijekom provedbe LRSR (2026. i 2029.), koristeći sljedeće metode:

- analize dokumenta LRSR– koja se provodi kako bi se utvrdila njegova usklađenost s nacionalnim programima i politikama u području ribarstva i akvakulture. Prilikom analize potrebno je provesti i analizu stanja područja LAGUR-a kojom se utvrđuju

potrebne promjene u odnosu na početnu LRSR, a čime se utvrđuju polazišta revizije definiranih postavljenih ciljeva, mjera ili tipova operacija.

- analize godišnjih izvješća o provedbi LRSR – provodi se kako bi se utvrdio doprinos planiranim indikatorima na razini ciljeva, mjera i tipova operacija, razmotrili izneseni stavovi i zapažanja o postupcima provedbe te identificirani izazovi u provedbi. U analizi je potrebno provesti konzultaciju i s nadležnim provedbenim tijelima (min. Upravljačko tijelo za provedbu Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027.), ukoliko je primjenjivo.
- usmene konzultacije – nužno je provesti intervju sa stručnom službom (ured) LAGUR-a kao bi se istražili stavovi o uspostavljenim procedurama upravljanja dokumentom te analiziraju povratne informacije o provedbi LRSR na razini svake godine. Intervju je potrebno provesti i s lokalnim dionicima, predstavnicima javne i privatne interesne skupine s naglaskom na gospodarske subjekte u ribarstvu i akvakulturi, kako bi se prikupile informacije širokog kruga dionika o dojmu koji ostavlja LRSR, aktivnostima LAGUR-a te njihovom mišljenju o mogućim poboljšanjima koji se provode revizijom dokumenta. Svi članovi lokalnog partnerstva također predstavljaju ciljanu skupinu od koje je potrebno prikupiti informacije o njihovom viđenju LRSR i njezine uspješnosti.

Na tematskoj sjednici partnerstva potrebno je analizirati izvješće vanjskog vrednovanja te postupiti prema preporukama za unaprjeđenje provedbe LRSR, a po potrebi pristupiti i izmjeni LRSR. Nalazi vanjskog vrednovanja javno su dostupni na mrežnim stranicama LAGUR-a.

7. Kapaciteti za upravljanje LAGUR-om i provedbu LRSR

7.1. Ljudski kapaciteti

Prilikom procesa izrade lokalne razvojne strategije u ribarstvu, udruga LAGUR Malo misto posjeduje dostatne ljudske kapacitete te jasni plan aktivacije potrebnih ljudskih resursa vezanih uz upravljanjem radom udruge i provedbu LRSR u predstojećem programskom razdoblju 2021.-2027. Trenutni ljudski kapaciteti LAGUR-a odnose se u najvećem dijelu odnose na Voditelja i 1 Stručnog suradnika koji su zaposleni na puno radno vrijeme. Prema inicijalnom predviđanju financijskih sredstava koji će biti na raspolaganju za tekuće troškove i troškove vođenja LAGUR-a, pretpostavka je kako će u periodu do isteka 2029. godine biti na raspolaganju sredstava za rad Voditelja i 1 stručnog suradnika. U ovisnosti o radnom opterećenju LAGUR-a, potencijalno će se razmotriti i dodatno zapošljavanje odnosno financiranje rada istih putem drugih izvora financiranja, kao i opcija volontiranja (ukoliko se iskaže potreba za takvim vidom rada). Opseg poslova zaposlenika bit će definiran Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta LAGUR-a Malo misto te Pravilnikom o radu.

Voditelj LAGUR-a Malo misto posjeduje relevantna znanja, vještine i kompetencije u domeni strateškog područja / pristupa "odozdo prema gore" (tzv. bottom-up pristup) u kontekstu pripreme, provedbe i sudjelovanja na projektnim aktivnostima vezanim za planiranje i upravljanje ruralnim prostorom te lokalnim razvojem, što je dokazivo i vidljivo iz životopisa istog (Prilog 5). Također, posjedovanje navedene razine znanja, vještina i kompetencija bit će nužan preduvjet za zapošljavanje novih stručnih suradnika, a sukladno situaciji na tržištu rada.

LAGUR Malo misto će inzistirati na sustavnoj provedbi stalnog usavršavanja zaposlenika LAGUR-a te učinkovito korištenje svih vanjskih resursa (LEADER mreža Hrvatske, županijskih i državnih te inozemnih resursa) koje mogu doprinijeti kvaliteti navedenog procesa. U koordinaciji s Upravljačkim tijelom će se dostavljati informacije o potrebama za edukacijama u primjenjivim područjima relevantnim za LRSR provedbu. Poseban će naglasak biti na sudjelovanju radionica/edukacija u svrhu poboljšanja kapaciteta zaposlenika za potrebe LRSR provedbe a koje budu u izravnoj organizaciji Upravljačkog tijela. Pored toga, aktivno će se pratiti raspoložive edukacije na kojima bi mogli sudjelovati LAGUR zaposlenici u temama koje su od interesa za rad LAGUR-a, kao što su: strateško planiranje, upravljanje projektnim ciklusom, zaštita osobnih podataka (GDPR), upravljanje ljudskim potencijalima, državne potpore, ravnopravnost spolova i nediskriminacija (horizontalne teme), redovito usavršavanje u području javne nabave, nepravilnosti u EU projektima i druge tematske edukacije (npr. u području održivog razvoja, plavog gospodarstva i sl.).

7.2. Financijski kapaciteti

Financijski kapaciteti za upravljanje LAGUR-om i provedbu LRSR-a predviđeni su iz nekoliko izvora: (i) prihodi po potpori za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR, koji se financiraju iz Mjere III.2. po principu od maksimalno 25 % dodijeljene potpore za provedbu projekata u LRSR, (ii) prihodi od članarina i članskih doprinosa te (iii) prihodi iz drugih izvora. Plan iznosa financijskih sredstava iskazan za razdoblje 2023.-2029. dostatan je za financiranje potrebnih aktivnosti rada LAGUR-a i provedbu LRSR u razdoblju 2023.-2029.

Predfinanciranje tekućih troškova i animacijskih aktivnosti LAGUR Malo misto će biti osigurano iz kreditnih sredstava.

Tablica 14. Planirani financijski kapaciteti LAGUR-a u razdoblju 2023.-2029.

Naziv	Plan 2023. (€)	Plan 2024. (€)	Plan 2025. (€)	Plan 2026. (€)	Plan 2027. (€)	Plan 2028. (€)	Plan 2029. (€)
Prihodi po potpori za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	3.363,10	45.921,48	82.576,97	68.053,07	69.453,07	72.453,07	77.784,07
Npr. prihodi od članarina i članskih doprinosa	18.486,68	15.135,00	16.497,00	17.660,00	17.660,00	18.000,00	18.000,00
Npr. prihodi iz drugih izvora (potpora JL(R)S, zaklade...)	49.290,60	2.249,89	9.313,60	50.000,00	50.000,00	50.000,00	45.000,00
Prihodi UKUPNO	71.140,38	61.056,48	108.387,57	135.713,07	137.113,07	140.453,07	140.784,07
Rashodi za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	3.363,10	45.921,48	82.576,97	68.053,07	69.453,07	72.453,07	77.784,07
Npr. rashodi za provedbu LRSR-a koji nisu obuhvaćeni tekućim troškovima i troškovima vođenja	4.947,95	37.945,06	2.500,00	57.500,00	58.000,00	58.000,00	58.000,00
Rashodi UKUPNO	8.311,05	83.866,54	85.076,97	125.553,07	127.453,07	130.453,07	135.784,07
Razlika - višak/ manjak	62.829,33	-22.810,06	23.310,60	10.160,00	9.660,00	10.000,00	5.000,00

Izvor: LAGUR Malo misto

8. Financijski plan provedbe LRSR i rada LAGUR-a

Financijski plan provedbe LRSR LAGUR-a Malo misto iskazan je kroz apsolutne iznose i udjele (%) u odnosu na ukupni dodijeljeni iznos LAGUR-u za provedbu LRSR u okviru Mjere III.2. Previđen iznos dodijeljenih sredstava naveden u indikativnom financijskom planu iznosi 1.678.419,23€, pri čemu su prikazani planirani godišnji rashodi namijenjeni za provođenje definiranih prioriteta namijenjenih razvojnim dionicima u iznosu od 75 % ukupne alokacije, te tekući troškovi i animacija u iznosu od 25 % indikativne ukupne financijske alokacije dodijeljene LAGUR-u Malo misto. Raspored sredstava po godinama u financijskom planu povezan je s akcijskim planom te međuovisno o godinama ostvarenja isplate financijskih sredstava po principu n+2.

Za aktivnosti koje se odnose na tekuće troškove i animaciju, odnosno upravljanje provedbom LRSR, čiji je isključivi korisnik LAGUR, planom je predviđeno maksimalno dopuštenih 25 % ukupne alokacije u okviru LRSR. Troškovi animacije odnose se na aktivnosti promicanja LRSR i jačanje kapaciteta šire lokalne zajednice kao i potencijalnih nositelja projekata za provedbu LRSR. Tekući, odnosno administrativni troškovi odnose se na prihvatljive operativne troškove LAGUR-a povezane sa provedbom LRSR, što uključuje troškove plaća djelatnika LAGUR-a, režijske troškove, promidžbu, komunikaciju, financijsko upravljanje i reviziju, praćenje i evaluaciju provedbe LRSR i sl.

Tablica 15. Financijski plan provedbe LRSR i rada LAGUR-a Malo misto u razdoblju 2021.-2027.

Cilj/Mjera	Fin. alokacija (€)	Udio u ukupnoj alokaciji (u %)
SC1. Otporan, inovativan i unaprjeđen sektor ribarstva i akvakulture koji doprinosi razvoju održivog plavog gospodarstva	808.000,00	48,14
PM 1.1. Potpora uvođenju novih modela, postupaka, tehnika i dodanih vrijednosti u kontekstu razvoja sektora ribarstva i akvakulture	495.000,00	29,49
PM 1.2. Potpora modernizaciji i unaprjeđenju uvjeta obavljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture	150.000,00	8,94
PM 1.3. Poboljšanje opremljenosti i osuvremenjivanje uvjeta za remont i servis ribarskih plovila i pripadajuće opreme	163.000,00	9,71
SC 2. Održivi i očuvani okolišno-društveni maritimni resursi kao generator unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života	450.814,42	26,86
PM 2.1. Podrška uspostavi novih događanja, sadržaja i modela valorizacije maritimne resursne osnove	370.000,00	22,04
PM 2.2. Održiva valorizacija i unaprjeđenje modela upravljanja morskim okolišnim resursima, staništima i ekosustavima	80.814,42	4,81
Vođenje LAGUR-a i provedba LRSR	419.604,81	25,00%
Ukupno	1.678.419,23	100,00%

Izvor: LAGUR Malo misto

U odnosu na ukupan iznos potpore za provedbu LRSR, 48,14 % sredstava odnosi se na provedbu *Opći cilja 1. Otporan, inovativan i unaprjeđen sektor ribarstva i akvakulture koji doprinosi razvoju održivog plavog gospodarstva* te 26,86 % sredstava za provedbu *Opći cilja 2. Održivi i očuvani okolišno-društveni maritimni resursi kao generator unaprjeđenja kvalitete društveno-gospodarskog života*.

LAGUR Malo misto će, uz dosad navedeno, kontinuirano raditi na animaciji dionika i potencijalnih prijavitelja za sve prioritetne mjere (poglavlje 4.3.), te će kroz praćenje provedbe LRSR, a ovisno o povratnim informacijama krajnjih korisnika i njihovih potreba, donositi odluke o izmjenama financijskog plana, vodeći računa o postizanju planiranih rezultata i pokazatelja na razini prioritetnih mjera i strateških ciljeva.

Tablica 16. Financijski plan provedbe LRSR i rada LAGUR-a Malo misto po godinama u razdoblju 2021.-2027.

Fin. alokacija (€)	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	UKUPNO
Provedba projekata (operacija)	-	-	-	-	747.500,00	238.000,00	273.314,42	1.258.814,42
Tekući troškovi i troškovi vođenja	3.363,10	45.921,48	82.576,97	68.053,07	69.453,07	72.453,07	77.784,07	419.604,81
Ukupno	3.363,10	45.921,48	82.576,97	68.053,07	816.953,07	310.453,07	351.098,49	1.678.419,23

Izvor: LAGUR Malo misto

9. Popis literature

- ARKOD upisnik, Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2023.
- Bognar, A., 1999: Geomorfološka regionalizacija Hrvatske, *Acta Geographica Croatica*, Vol. 34 No. 1, 7-26
- Dabelić, I., 1997: Nastanak prvih ribarskih zadruga na dubrovačkom području, *Naše more* 44 (3-4), 189-192.
- Državni zavod za statistiku, 2023, <https://dzs.gov.hr/> (15.10.2023.)
- Filipčić, A., 1998: Klimatska regionalizacija Hrvatske po W. Köppenu za standardno razdoblje 1961. – 1990. u odnosu na razdoblje 1931. – 1960., *Acta geographica Croatica*, Vol. 33 No.1, 7-14
- LAGUR Malo misto, 2023, <https://lagurmalomisto.hr/> (15.10.2023.)
- Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, 2023, <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/kulturna-bastina/registar-kulturnih-dobara-16371/16371> (15.10.2023.)
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprave za ribarstvo, 2023 (interni podaci)
- Ministarstvo poljoprivrede, Jedinствeni registar domaćih životinja, 2023., <https://stocarstvo.mps.hr/izvjestaji-o-broju-domacih-zivotinja-jrdz-i-isporucenim-kolicinama-mlijeka-slkm/>
- Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, Registar udruga, 2023, <https://mpu.gov.hr/registar-udruga/22213> (15.10.2023.)
- Naredba o popisu iskrcajnih mjesta za iskrcaj ulova s ribarskih plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru (NN 53/2022), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_53_697.html (15.10.2023.)
- Dječji vrtići, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2023, <http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?appName=Vrtici> (15.10.2023.)
- Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske (NN 5/2011), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_01_5_86.html (15.10.2023.)
- Stanje i mogućnosti unapređenja gospodarskog ribolova i ribarstva u Gradu Ploče, završno izvješće projekta Ribarsko-znanstvena mreža Grada Ploča, 2022.
- Trenutno stanje i perspektive razvoja gospodarskog ribolova u Općini Gradac, završno izvješće projekta Ribarsko-znanstvena suradnja u Općini Gradac, 2022.
- Školski e-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2023, <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (15.10.2023.)